

Møte onsdag den 24. november kl. 10

President: Inge Lønning

Dagsorden (nr. 17):

1. Spørretime
 - muntlig spørretime
 - ordinær spørretime (nr. 6)
2. Referat

Presidenten: Den innkalte vararepresentant for Sør-Trøndelag fylke, Ola Røtvei, har tatt sete.

Fra representanten Siri Hall Arnøy foreligger søknad om sykepermisjon fra og med 24. november og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Christian Holm, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møter i dag og i morgen – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Øyvind Halleraker. – Andre forslag foreligger ikke, og Øyvind Halleraker anses enstemmig valgt som settepresident for Stortingets møter onsdag og torsdag.

Representanten Signe Øye vil fremsette et privat forslag.

Signe Øye (A) [10:03:12]: Jeg vil få lov til å fremme følgende private forslag fra stortingsrepresentantene Karl Eirik Schjøtt-Pedersen, Reidar Sandal, Sigvald Oppebøen Hansen og meg selv om introduksjonsprogram for utlendinger som har arbeid som religiøse forkynnere i Norge.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Spørretime

- muntlig spørretime
- ordinær spørretime

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at følgende regjeringsmedlemmer vil møte til muntlig spørretime:

- statsråd Erna Solberg
- statsråd Hilde Frafjord Johnson
- statsråd Kristin Clemet

De annonserte regjeringsmedlemmer er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

De representanter som i tillegg til de forhåndspåmeldte ønsker å stille hovedspørsmål, bes om å reise seg. –

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Reidar Sandal.

Reidar Sandal (A) [10:04:28]: Eg har eit spørsmål til kommunal- og regionalministeren.

No om dagen er det stridt i mange kommunar. Ein stor del av dei folkevalde slit med å sy saman budsjetta for neste år. Notodden kommune står i fare for å måtte leggje ned 62 sjukeheimsplassar. I Gaular må kulturskulen avviklast. I vesle Gildeskål kommune kan over 20 tilsette misse jobben. Dette er ikkje tørre tal. Det er heller ikkje byråkratiske tankar. Det er djupt alvorleg, og det handlar om velferdstenester. Saka gjeld skuletilbodet og eldreomsorga rundt om i kommunane våre, og bodskapen er ikkje til å ta feil av. Derfor spør eg: Korfor vil statsråd Solberg ikkje ta på alvor meldingane frå heile landet om at velferdstenestene blir svekte? Korfor vil ikkje statsråden satse på skule og eldreomsorg i staden for å gi skattelette til dei rikaste?

Statsråd Erna Solberg [10:05:37]: Det er sånn at denne regjeringa i løpet av fire år har økt velferdsordningene og tjenestetilbudet i det offentlege med 48 milliarder kr, samtidig som vi har gitt skattelettelse på 23 milliarder kr. Denne regjeringa tror faktisk at det er viktig å gi skattelettelser for å få et bedre investerings- og utviklingsklima, som også innebærer at vi har mer penger disponibelt for å forbedre tjenestene i kommunesektoren i årene fremover.

Det er helt riktig at det er vanskelige økonomiske tider i mange kommuner. Men det er også mange lyspunkt. Jeg var nylig i Drammen, hvor ordføreren fortalte meg at han nå hadde klart å åpne de 18 sykehjemsplassene som de måtte stenge da Arbeiderpartiet ledet kommunen i 2002. I tillegg økte de med fem nye sykehjemsplasser fordi de hadde gjort en snuoperasjon i sin kommune, og de hadde gått fra 87 mill. kr i underskudd til ca. 80 mill. kr i overskudd. Det betyr at det er en rekke kommuner som klarer å snu en vanskelig økonomisk situasjon som har bygd seg opp over mange år, hvor det har vært høyere forbruk enn det inntektene i kommunesektoren har vært. Det er bra, ikke minst på basis av at det økonomiske opplegget for kommunene for 2004 er det økonomiske opplegget som gir størst vekst i frie inntekter for kommunesektoren på de siste 20 årene. Det er sånn at med det budsjettforliket som nå er inngått i Stortinget, vil store deler av den skattesvikten som er blitt konstatert i løpet av året, tilbakeføres, og det gjør at noen av de belastningene som en del kommuner har hatt, som har budsjetter som lå høyere enn det inntektene etter hvert hadde blitt, blir avlastet gjennom det. Det synes jeg faktisk er bra, for er det én ting som er vanskelig å håndtere i kommunesektoren, så er det å ha ett økonomisk utgangspunkt som man lager budsjettet ut fra, og at inntektssiden så faller ut. Da vil man ha problemer med å komme i balanse i løpet av året.

Reidar Sandal (A) [10:07:46]: Eg må takke statsråden for svaret.

Kommunalministeren er svært lite audmjuk i forhold til dei problema som finst i svært mange kommunar. Ho polemiserer, som vanleg.

Ein ordførar uttalar at eldre, sjuke og unge vil få det endå tøffare. Vi er i ein situasjon der vi går frå å skjere i tenester til å kutte dei ut. Det kan vi ikkje stillteiande akseptere, seier han, og legg til at det må bli slutt på nedbygginga av skular, omsorg og andre viktige tenestetilbod i norske kommunar.

Dette er ordførar Enge i Etne sine ord. Han representerer Høyre, som statsråden veit.

Spørsmålet mitt blir då: Gir ikkje ordføraren i Etne eit truverdig bilete av kvardagen i kommunane, eller snakkar han mot betre vitande?

Statsråd Erna Solberg [10:08:43]: Jeg mener at vi har stor forståelse for de økonomiske utfordringene i kommunesektoren. Derfor har det vært veldig vesentlig for meg å gi den klare anbefalingen til kommunesektoren at når 2004-budsjettet ble mye bedre gjennom forliket med Arbeiderpartiet i fjor, burde dette brukes til å komme i bedre balanse, nettopp for at man ikke skulle skyve velferdsoppgavene foran seg og få nye, store vanskeligheter.

På det tidspunktet valgte representanten Reidar Sandal å kritisere meg for det. Istedenfor å fokusere på å komme i balanse i kommunesektoren, slik at man på lang sikt ikke måtte kutte mer her, benyttet Reidar Sandal en spørretime i fjor til å kritisere meg for å ha gitt kommunesektoren den anbefalingen. Jeg tror det er ganske viktig at vi har forståelse for at det må være bedre balanse mellom inntekter og utgifter i kommunesektoren.

Så er det en omfordeling mellom kommuner, som bl.a. berører Etne. En del kommuner som har hatt høyere gjennomsnittlig inntekt pr. innbygger, og derfor har hatt muligheten til å ha et bedre tjenestenivå enn det andre kommuner har, er nå med på en omfordeling som bl.a. Reidar Sandals parti var enig med oss i, da vi var i opposisjon, at var nødvendig å gjøre.

Presidenten: Det blir fire oppfølgingsspørsmål – først Karl Eirik Schjøtt-Pedersen.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A) [10:10:02]: Til tross for at de frie inntektene til kommunene ble økt med over 2 milliarder kr som følge av Arbeiderpartiets påtrykk i budsjettforliket i fjor, er det altså 121 kommuner som nå er satt under statlig tilsyn. Det har aldri vært så mange. Selv med påplussinger som følger av budsjettforliket med Fremskrittspartiet, vil kommunenes frie inntekter neste år øke med bare så vidt mer enn det Regjeringen selv har beregnet er de økte kostnadene, som følge av endringer i befolkningen. Med andre ord: Den økonomiske situasjonen i Kommune-Norge blir enda vanskeligere neste år.

Dette er et spørsmål om verdier. Man kan gjøre politiske valg. Man *kan* velge å styrke skoletilbudet for våre

barn. Man *kan* velge å styrke omsorgen for våre eldre. Man *kan* velge å styrke kulturtilbudet i kommunene, eller man kan velge å gi de samme pengene i skattelette til dem som har aller mest.

Er statsråden innforstått med at det ikke er en nødvendighet, ei heller en nasjonaløkonomisk nødvendighet, at norske kommuner må kutte i tilbudet, men at det er spørsmål om et politisk valg – når Regjeringen velger skattelette framfor velferdstilbud?

Statsråd Erna Solberg [10:11:09]: Nå har jeg den lange hukommelsen at jeg husker at Karl Eirik Schjøtt-Pedersen har vært finansminister. Jeg husker faktisk demonstrasjonstogene og oppropene fra norsk kommunesektor mot Karl Eirik Schjøtt-Pedersen som finansminister. Også Karl Eirik Schjøtt-Pedersen vet utmerket godt at den opparbeidede ubalansen som er i kommunesektoren, har en lang forhistorie.

Det er flere kommuner som kommer på ROBEK-listen nå, enn det har vært tidligere. Det skyldes først og fremst at det har vært en svikt i skatteinntektene, som gjør at det er vanskelig å planlegge. Det som er det bekymringsfulle, er at det er 60 kommuner som helt siden Karl Eirik Schjøtt-Pedersens tid som finansminister har stått på denne listen, og som aldri kommer seg ut av den. Det er den største bekymringen jeg har, de kommunene som ikke klarer å vri seg ut av en vanskelig økonomisk situasjon.

Så er det slik at det aldri har vært flere elever i norske kulturskoler. Fra neste høst er det tolv timer flere undervisningstimer for norske barn i grunnskolen. Det innebærer at vi også satser på bedre tjenester gjennom kommunesektoren.

Presidenten: Per Sandberg – til oppfølgingsspørsmål.

Per Sandberg (FrP) [10:12:25]: Jeg er enig med statsråden i at kommunesektoren aldri har hatt så mange midler disponibelt. Jeg blir også litt oppgitt over den svartmalingen som Arbeiderpartiet bedriver, som jeg tror på sikt vil skape et negativt omdømme og i seg selv vil være negativt for kommunesektoren.

Det finnes faktisk kommuner som kommer seg ut av denne listen. Blant annet har jeg i dag hatt en samtale med ordføreren i Ullensaker, som er meget fornøyd med det oppgjøret som Regjeringen og Fremskrittspartiet ble enige om. Dette er sannsynligvis en kommune som kommer seg ut av listen. Så det finnes også lyspunkter.

Men til spørsmålet til statsråden. Det finnes kommuner som uansett hvilke grep vi gjør i forhold til inntektsystemet, kommer negativt ut. Malvik kommune i Sør-Trøndelag er en av disse kommunene. Vi må gjøre noe for enkelte kommuner som kommer negativt ut, uansett hvilke grep vi måtte ta. Mitt spørsmål blir da: Hvilke tiltak kan statsråden iverksette for å ivareta tjenestetilbudet også i disse kommunene, som stort sett er kommuner i vekst?

Statsråd Erna Solberg [10:13:33]: Når det gjelder vekstkommunene, er det et særlig tema for det inntektssutvalget som vi har nedsatt. Det skal gå igjennom det kommunale inntektssystemet for å se på om det er nødvendig å gjøre spesielle tilpasninger i inntektssystemet til vekstkommunene. Vi har gjort et par ting knyttet til dette i løpet av denne perioden, bl.a. å telle personer nærmere opp til budsjettåret enn det som har vært gjort tidligere.

Jeg har lyst til å understreke at i løpet av 2004 og 2005 kommer norsk kommunesektor til å ha en realvekst i frie inntekter på 7 milliarder kr. I tillegg kommer den totale inntektstilførselen til kommunesektoren til å være 11,5 milliarder kr i vekst.

Det går altså ikke an å si at vi ikke bruker penger på kommunesektoren. Vi har aldri brukt så mye, og veksten har aldri vært så stor.

Presidenten: Karin Andersen – til oppfølgingsspørsmål.

Karin Andersen (SV) [10:14:31]: Når kommunalministeren snakker om kommuneøkonomi, får hun alt til å høres ut som et eneste regnskap og et regneark. Men dette dreier seg faktisk om helt andre ting.

Det sitter nå folk i Norge og lurer på: Får jeg den hjemmehjelpen jeg trenger? Får jeg sykehjemsplass? Det sitter foreldre og vet at barna deres ikke får tilpasset opplæring eller en skolegang som er god nok til at akkurat det barnet skal få en optimal sjanse i livet sitt.

Regjeringen gjør ikke dette til et verdispørsmål, om dette er de viktigste tingene, men den gjør det til et rent regneteknisk spørsmål, der kommunene skal få budsjettene sine til å gå opp. Det er liksom den høyeste politiske dyd i verden. Da har jeg behov for å spørre statsråden: Resultatet av Regjeringens politikk er at færre får sykehjemsplass til neste år, færre elever får tilpasset opplæring til neste år. Hvorfor mener kommunalministeren at det er riktig at færre skal få dekt de behovene de har?

Statsråd Erna Solberg [10:15:35]: Jeg er uenig i at det er færre som kommer til å få sykehjemsplass, og færre som kommer til å få tilpasset undervisning neste år. Hvert eneste år lager kommunesektoren, Kommunenes Sentralforbund, en oversikt over rådmennenes forslag, og så baserer vi all vår politikk og all vår diskusjon her i salen på det. Hvert eneste år ender ikke *det* opp som resultatet i norske kommuner. Jeg vil understreke det. Det er faktisk ikke slik.

Jeg er enig i at det er et verdispørsmål om vi skal sørge for at vi har en god velferd og gode offentlige tjenester. Det er et verdispørsmål at vi også sørger for at vi har penger i fremtiden til det. Når vi f.eks. prioriterer å gjennomføre noen skattelettelser og innfører et bedre og mer motiverende skattesystem for næringsutvikling i årene fremover, er det nettopp av hensyn til at jeg mener at jeg skal ta mitt forvalteransvar, som jeg som konservativ er opptatt av, for at de neste generasjonene skal få et like godt samfunn. Dessverre er det slik at SV snakker om verdispørsmål, men samtidig tør de ikke ta den debatten,

for de har jo sagt at de ikke kommer til å øke skattene i neste periode.

Presidenten: Magnhild Meltveit Kleppa – til oppfølgingsspørsmål.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [10:16:49]: Statsråden seier at ho har lang hugs. Då vil eg anta at ho òg er klår over at situasjonen i kommunane, forholdet mellom dei oppgåvene som kommunane i dag har, og dei midlane som dei har til disposisjon, faktisk er forverra og ikkje forbetra, slik som statsråden prøver å framstilla det. Tørre tal fortel om eit kraftig auka underskott i den tida Erna Solberg har vore statsråd.

For Senterpartiet er det eit verdival å sikra ein god og gratis skule og ei verdig omsorg, og at det er eit kultur- skuletilbod i alle kommunar. Vårt svar til foreldre som slit seg ut for å sikra eit godt nok tilbod til sine funksjonshemma born, og til eldre som no er urolige fordi dei ikkje får den omsorga dei har behov for, er: Vi vil ha ein plan som sikrar samsvar mellom oppgåver og midlar i kommunesektoren. Det er også noko KS ber om. Er det noko som statsråden har lagt heilt til sides?

Statsråd Erna Solberg [10:18:01]: Det er slik at underskuddene har økt. Noe av det er villet av denne forsamling, og det er et resultat av en veldig høy investering, både i skolebygg og innenfor eldreomsorgspakken. Derfor bruker ikke KS og Kommunaldepartementet underskudd som en indikator på situasjonen i kommuneøkonomien, men det som er forskjellen mellom å ha 3 pst. i driftsresultat. Når dette høres teknisk og vanskelig ut, er det fordi det er det viktige resultatet å vurdere, om det er en vanskelig økonomisk situasjon eller ikke.

I 2003 konkluderte vi våre konsultasjoner med at det manglet 5,5 milliarder kr for å være i balanse i kommunesektoren. Vi økte altså de frie inntektene betydelig, slik at vi ved utgangen av dette året burde ha redusert den forskjellen til ca. 2 milliarder kr, hvis de forutsetningene som lå inne, var riktige. Derfor er vi inne i en plan for å komme i en forbedret balanse, men ingen regjering kan planlegge hvert enkelt budsjett eller inngå avtaler om de neste fire–fem årene.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Per Sandberg (FrP) [10:19:14]: Jeg vil gjerne få lov til å stille kommunalministeren et spørsmål.

I VG den 22. november fikk vi et inntrykk av hvilke utfordringer Politiets utlendingsenhet har, særlig i forhold til å registrere og identifisere flommen av asylsøkere som fortsatt kommer til Norge. De ti første månedene i år var det kun 6,2 pst. som hadde pass, og kun 16 pst. hadde andre dokumenter som gav en indikasjon på identitet. Resten, altså over 80 pst., hadde ikke identifikasjon eller hadde ødelagt sine identitetspapirer. Mange nekter å samarbeide. Daglig blir asylsøkere avslørt i sine forsøk på å tåkelegge sin opprinnelse, selvsagt for å trenere tilbakesendelse.

Den siste måneden ble nesten hver fjerde person som søkte asyl i Norge, gjenfunnet i den europeiske fingeravtrykksbasen. Det sies at en asylsøker som har fått avslag og ikke forlater landet innen gitte tidsfrister, ikke lenger er en asylsøker, men en utlending som oppholder seg ulovlig i landet.

Er statsråden enig i dette? Hva vil Regjeringen nå aktivt gjøre for å begrense asyltilstrømmingen ytterligere? (Presidenten klubber.) Hvilke verktøy vil Regjeringen gi Politiets utlendingsenhet for å forsterke arbeidet med å få avslørt falske asylsøkere?

Presidenten: Presidenten må be om at man overholder taletiden.

Statsråd Erna Solberg [10:20:34]: Det er ingen tvil om at mangelen på identitetspapirer er en av de største utfordringene vi har, både i forhold til å få ned saksbehandlingstiden for asylsøkere og for å få uttransporteringen til. Det er ingen tvil om at vi er nødt til å forsøke å finne bedre virkemidler. Men det er heller ikke særlig enkelt å finne bedre virkemidler. Det er faktisk slik at de fleste land i Europa sliter med dette, og dette er et av de spørsmålene som adresseres mer og mer i internasjonale sammenhenger.

Et av de vedtakene som er gjort i Schengen, er at vi skal ha felles visumdatabase, hvor vi skal ha biometriske data inne. Det vil altså innebære at når det gjelder dem som har fått visum til et Schengen-land, og som hopper av og blir asylsøkere, vil vi ha et nytt verktøy for å finne frem til hvem de egentlig er, for da vil vi ha dette nye data-systemet å lete i.

Storbritannia har gjort det straffbart, altså gjort det kriminelt å reise inn i landet uten identitetspapirer. Jeg har sagt at jeg skal vurdere resultatene, for det er ikke sikkert at det egentlig kommer til å hjelpe. Men når de har hatt det lovverket opp å gå en periode, kan det faktisk vise seg at det å ta en kortere straff fordi man ikke kom med identitetspapirer, er en så liten belastning for en del av dem som kommer uten, at de er villige til å ta den straffen. Men jeg har sagt at jeg er veldig åpen for å diskutere bl.a. det spørsmålet, basert på resultatene fra Storbritannia.

Det er viktig å understreke én ting i det regelverket, og det er at hvis man har en klar grunn for å reise uten identitetspapirer, vil man heller ikke bli straffet for det. Hvis en altså har en reell asylsøknad, hvis en kommer fra et land hvor det er vanskelig å få identifikasjonspapirer og dokumentasjon, vil en aldri bli straffet. Det må vi ha med, for det er fortsatt slik at for en del av dem som faktisk er forfulgt i verden, vil det ikke kunne gå an å få utskrevet papirer hos sine nasjonale myndigheter, nettopp fordi de er forfulgt og i opposisjon.

Per Sandberg (FrP) [10:22:42]: Jeg er glad for å høre at statsråden i hvert fall vurderer innstramming.

Det er stor grunn til å tro at mange av disse falske asylsøkerne også får opphold og deretter norsk statsborgerskap. Vi har i den siste tiden fått dette bekreftet, bl.a.

gjennom den såkalte Osman Omar Osman-saken, eller Latif, som nå tydeligvis har tilstått å ha medvirket til drapet på sin egen kone, Marita Strøm, fra Namsos. Her er det også sådd tvil om identiteten til enkelte familiemedlemmer.

Dette betyr at i kjølvannet av en ukritisk asyltilstrømming gir man også en ukritisk og lemfeldig oppholdstillatelse og statsborgerskap, på billigsalg. Stortinget stemte i går ned et forslag fra Fremskrittspartiet om større krav til å få norsk statsborgerskap. Dette var det bare Fremskrittspartiet som stemte for.

Mitt spørsmål til statsråden er: Når statsborgerskapsloven skal revideres, kan vi da forvente at Regjeringen strammer inn i det lettsindige salget av norske statsborgerskap?

Statsråd Erna Solberg [10:23:43]: Jeg må få lov til å si at jeg ikke går god for noen av de beskrivelsene som nå er gitt, knyttet til at det skal være noe salg av statsborgerskap i Norge. Det er slik, og det kommer til å være slik i fremtiden også, at hvis det er tvil om identitet, skal man ikke gi statsborgerskap. Det er faktisk slik at hvis det er tvil om identitet, skal man ikke gi bosetting. Det er en av grunnene til at en del personer som har sittet veldig lenge på mottak i Norge, og som ikke har fått avklart sin situasjon, har fått avslag, men de har oppgitt elleve–tolv forskjellige identiteter. Vi har sagt at vi ikke kan gi folk permanent opphold i Norge hvis vi ikke vet hvem de er.

Jeg kan altså ikke gå god for at det er mange som har fått opphold på falskt grunnlag. Men det er klart at det finnes mange kjøpte dokumenter i denne verden. Det finnes mange gode forfalskninger av dokumenter, så selv personer som kommer med ID som tilsynelatende er i orden, kan ha en annen identitet. Det er i dag altså fullt mulig å trekke tilbake både bosettingstillatelse og statsborgerskap etter loven. Det betyr at hvis de har fått det på falske premisser, kan det fratas, og det kommer fortsatt til å være slik. Men det norskkravet som Fremskrittspartiet fremmet i går, tviler jeg på vil ha noen betydning for akkurat denne saken.

Presidenten: Det blir tre oppfølgingsspørsmål – først Torbjørn Andersen.

Torbjørn Andersen (FrP) [10:24:59]: Mitt oppfølgingsspørsmål går til kommunalministeren.

Det er, som kommunalministeren sier, et stort problem at stadig flere asylsøkere som ankommer Norge, helt bevisst skjuler sin identitet for å gjøre utvisning og hjemsendelse vanskeligere for norske myndigheter. Fler-tallet av asylsøkere spekulerer altså i å lyve og tåkelegge sin egen bakgrunn og identitet, og det gjør man selvsagt for å kunne bli lengst mulig i landet.

Sjefen for Politiets utlendingsenhet, Knut Holen, bekrefter dette i et innlegg i VG mandag den 22. november, der han skriver:

«Uten sikker identitet er det ikke mulig for politiet å sende noen ut av landet.»

Men jeg synes ikke statsrådets svar på foregående spørsmål var særlig tilfredsstillende, så jeg vil gjerne stille spørsmålet: Vil statsråden vurdere å sørge for at asylsøkere som bevisst vanskeliggjør identifisering, enten blir satt i fengsel eller blir plassert i lukket mottak og ikke får behandlet sine asylsøknader før de vil samarbeide for å avdekke sin egen identitet, slik man nå vurderer det i Storbritannia, som statsråden var inne på i stad?

Statsråd Erna Solberg [10:26:08]: Det er faktisk slik at vi også i Norge setter personer i fengsel hvis de bevisst ikke bidrar til å oppklare sin egen identitet, hvis man mener at de ikke er samarbeidsvillige. Det har man også hatt eksempler på. Blant annet de tolv personene som hadde etset vekk fingeravtrykkene sine for ikke å kunne få identifikasjon gjennom Eurodac-systemet, satt faktisk i fengsel inntil huden på fingrene var vokst ut igjen. Men det er en grense for hvor lenge vi kan gjøre det, og den grensen er en del av Den europeiske menneskerettskonvensjonen som vi har tiltrådt. Norge har tidligere fått kritikk for lang varetektsfengsling, og vi har hatt tilfeller med personer som har sittet i opptil et år i norske fengsler på 1990-tallet, og som endte opp med å sette fyr på seg selv og cellen sin – en ganske traumatisk handling, utenfor Bergen.

Jeg har lyst til å si at det er slik at mange lyver. Noen blir fortalt at de skal lyve. Det er faktisk slik, som vi av og til oppdager, at noen lyver med historier hvor deres egne opprinnelige historier ville vært like gode for å få opphold i Norge, og det er et tankekors.

Heikki Holmås (SV) [10:27:25]: Retten til asyl er nedfelt i Flyktningkonvensjonen, en konvensjon som Norge har sluttet seg til. Den gir altså Norge en plikt til å behandle alle mennesker som søker asyl, og å gi dem en fair behandling i hele det løpet.

I fjor hadde Regjeringen en målsetting om å få ned antallet «grunnløse asylsøkere», eller asylsøkere med ikke-asylgrunn. Dette var hele Stortinget enig om. Men i år er det tydelig at Regjeringen har endret kurs ved å gå inn for å få ned antallet asylsøkere, og at det er hovedmålsettingen, ikke – med andre ord – å følge opp Flyktningkonvensjonen skikkelig, slik som vi egentlig har forpliktet oss til. Dette gjør vi ved å bli den strengeste i klassen. En av måtene vi gjør det på, er, slik som Erna Solberg på en måte har trykket igjennom, ved å si at alle de folkene som ikke har fått endelig avslag, og som ikke frivillig reiser tilbake, kan kastes på gaten, uten mat og rett til mat og tak over hodet. Dette er toppen av alt. Hva vil Erna Solberg gjøre for å gi en human behandling?

Statsråd Erna Solberg [10:28:38]: De foregående spørsmål og dette henger jo sammen. Det som skjer, er at når folk ikke avklarer identiteten sin, ikke samarbeider om å skaffe seg nye identitetspapirer fra sine egne ambassader, er det en gruppe som det da blir umulig å sende ut, rett og slett fordi landene ikke vil ta imot dem, hvis de ikke frivillig ber om å få nye dokumenter og vil reise ut. Da er det viktig å gi klare signaler om at det aksepterer vi

ikke, bl.a. fordi noen av de landene hvor vi har problemer med dette, er store migrasjonsland. Det er land hvor man har en blanding av asylproblematikk og forfølgelse, og hvor det også er store områder hvor det ikke er det. Vi har altså det systemet at jeg går igjennom hver enkelt individuelle sak fra disse områdene, hvor de kommer fra, og tar en avgjørelse i tråd med det lovverket som er fattet her i Stortinget. Så er det slik at de som da har fått nei, har altså ikke rett på opphold, og da må vi også være veldig klar på hvilke signaler vi sender ut, at da skal man returnere.

Så det er ikke slik at folk ikke får hjelp. Det er klart, og det er også klargjort fra Regjeringens side, at alle som er her, har en rett til å få nødhjelp, men vi skal stresse at folk skal reise tilbake. Hvis ikke kommer vi bare til å få større problemer.

Presidenten: Signe Øye – til oppfølgingsspørsmål.

Signe Øye (A) [10:29:56]: Det er etter hvert veldig mange ureturnerbare asylsøkere her i landet, og mange av dem har gått under jorda. De kastes ut av mottak, og vi har egentlig kommet opp i en veldig uholdbar situasjon. Nå er det slik at kommunalministeren sier at dette er kommunenes ansvar. Det betyr at istedenfor å ha én asylpolitikk her i landet, vil vi få en i hver kommune som må håndtere dette problemet.

Erna Solberg har sendt ut brev til kommunene om hvordan de skal forholde seg til denne situasjonen. Men de signalene som er sendt, er veldig utydelige. Det gjenstår fortsatt spørsmål som: Har kommunene ansvar for at de skal få hus og mat én natt? Har de ansvar for at de skal få det en måned? Hva mener egentlig kommunalministeren med de rundskrivene hun har sendt ut?

Statsråd Erna Solberg [10:30:53]: Det er Stortinget som gir lover i dette landet, og vi har en lov om sosiale tjenester, og det er utviklet en klar politikk, at nødhjelp også skal gis til folk som har ulovlig opphold i landet. Det er bare det vi har understreket overfor kommunene.

Vi har bare én asylpolitikk i Norge. Det er dessverre representanter fra noen kommuner som gir signaler om at de har en annen asylpolitikk, bl.a. fra representanten Øyes parti. Jeg synes det hadde vært greit hvis alle partier stod bak at folk som har fått avslag, skal forlate landet. Det er ikke kommunenes ansvar. Det er faktisk den enkelte asylsøkers ansvar å reise ut.

Det er faktisk også en del av de konvensjoner vi er knyttet til, at personer som har fått avslag, skal forlate landet. Det er en del av de internasjonale konvensjonene som høykommissæren stresser sterkt i møte med andre land, at alle land er forpliktet til å ta tilbake sine egne borgere hvis de oppholder seg ulovlig i andre land. Det er noe av det viktigste vi jobber med å få bedre avtaler om. Men vi er nødt til å være veldig klare hvis ikke vi vil ha enda større tilstrømming av personer vi ikke kan returnere. Vi er nødt til å ha én asylpolitikk fra alle partier som står bak dagens asylpolitikk, også lokalt.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål – Rolf Reikvam.

Rolf Reikvam (SV) [10:32:14]: Jeg har lyst til å utfordre utdanningsministeren om ressursituasjonen i skolen.

Da vi behandlet stortingsmeldingen om ressursituasjonen i skolen, var det en tendens til at det var stabil ressurstilførsel fram til ca. 2002. Fra 2002 var det tendenser til en nedgang. Gjennomsnittlig elevtall i gruppene har økt fra 2001 til 2004 med ca. én elev, fra ca. 16,5 til 17,5. Det er utviklingen i den perioden som Kristin Clemet har vært utdanningsminister.

KS har gått ut og spurt kommunene om situasjonen for 2005. En tredjedel av kommunene har vært spurt. Det vi ser, er at 85 pst. sier at de legger opp til å kutte i ressursituasjonen til skolen. Jeg går ut fra at dette ikke bekymrer utdanningsministeren, ut fra det som Erna Solberg nå har sagt. Dette er kanskje en tilpasning, bedre balanse mellom inntekter og utgifter. Det er kanskje det en legger opp til.

Men spørsmålet til Kristin Clemet er: Er dette en ønskelig utvikling? Er det ønskelig at kommunene bruker mindre på utdanning?

Statsråd Kristin Clemet [10:33:28]: Det er tilbakevendende, når vi diskuterer skolepolitikk, å diskutere ressursituasjonen i norsk skole. Jeg får ta det som et tegn på at oppslutningen om den store innholdsreformen og det kunnskapsløftet som nå skal gjennomføres i norsk skole, er stor.

Når det så gjelder ressursituasjonen, kjenner jeg til den undersøkelsen som representanten Reikvam viser til, som er en spørreundersøkelse blant noen rådmenn i kommunene. Som kommunalministeren nettopp har sagt – slike spørreundersøkelser finnes det flere av, med rådmenn, fagforeninger osv. Det blir sjelden resultatet, for vi har ikke teknokrati, men demokrati i våre kommuner.

Det mest pålitelige vi har å holde oss til når det gjelder ressursbruken i norsk skole, er for det første at antall kroner pr. elev øker. De siste tallene vi har, stammer fra KOSTRA i vår, for skoleåret 2003/2004. Der ser man, enten man ser på grunnskolen, videregående, allmennfag eller yrkesfag, at antall kroner pr. elev øker med 7–8–9 pst., altså en ganske betydelig vekst i ressursbruken pr. elev.

Samtidig har denne regjeringen i denne fireårsperioden sørget for at antall timer på barnetrinnet øker med tolv, etter at mitt parti på hele 1990-tallet har forsøkt å få økt timetallet uten å lykkes. Antall lærere pr. elev er helt i verdenstoppen. Antakelig ligger vi aller høyest i verden når det gjelder lærertetthet. Den situasjonen er nokså stabil.

Det aller viktigste i skolepolitikken mener jeg er det vi gjør på innholdssiden. Representanten Reikvam er kjent med at vi nå utarbeider nye lærerplaner, og at det skal gjennomføres et historisk kompetanseløft, i størrelsesorden 2–3 milliarder kr, for å ruste opp den kompetansen lærerne har, ikke bare i fag, men også når det gjelder til-

passet opplæring, som noen var inne på tidligere i spørretimen, som om det er noe som det nå blir mindre av. Det har vært et ideal i norsk skole siden 1930-tallet, og det falt en dom over det man har fått til fram til nå, i forbindelse med evalueringen av Reform 97. Det er det vi nå skal forsøke å gjøre noe med, med det voldsomme kompetanseløftet som nå skal gjennomføres.

Rolf Reikvam (SV) [10:35:33]: Dette var å tegne et bilde av utdanning som var ganske overraskende i forhold til det vi nå ser. Det er riktig at det er rådmenn som har lagt fram budsjettforslagene sine, og de foreslår kutt. Det er de som sitter og jobber med det, og så er det kommunepolitikkerne som skal jobbe videre med det.

Men faktum er at rådmenn er nødt til å foreslå kutt i utdanningssektoren. Det må vi forholde oss til. Det kan selvsagt bli endringer. Men når 85 pst. av rådmennene sier at de er nødt til å begynne å kutte også innenfor utdanning, er det et faresignal, og det er ganske alvorlig. Selv om en kan si at situasjonen har vært bra, eller hva en måtte mene, ser en i alle fall nå at en begynner å kutte, og en kutter dramatisk.

Det bildet som foreldre tegner av situasjonen rundt omkring i norsk skole – det gjelder skolebygg, undervisningsmaterieell osv. – stemmer ikke helt med det som Kristin Clemet nå prøver å framstille det som. Det er en ressurskrise i norsk skole. Det er problemer med å finansiere et godt utdanningssystem, og det synes jeg statsråden bør være litt mer ydmyk overfor og ta innover seg. Jeg føler rett og slett at hun ikke tar innover seg det som er i ferd med å skje i skolen.

Statsråd Kristin Clemet [10:36:40]: Jeg lytter til og leser om alle eksempler og alle spørreundersøkelser når det gjelder ressursutvikling i norsk skole. Men det jeg har erfaring for nå, etter over tre år, er at *det* blir ikke fasit, *det* blir ikke resultatet. Den siste fasiten vi har, stammer altså fra de KOSTRA-tallene, som desidert er de mest pålitelige vi har når det gjelder ressursutviklingen, og der øker antall kroner pr. elev. Det betyr ikke at jeg har noen garanti for fremtiden, for det er kommunene som til slutt bestemmer hvordan de skal prioritere skole. Men erfaringen så langt er at ressursbruken går opp, og at norske kommuner, iallfall økonomisk, prioriterer skole høyt. På skolebygg satses det også veldig mye nå i forbindelse med den låneordningen som gjennomføres over åtte år, hvor det skal brukes 15 milliarder kr, og hvor vi ligger foran skjema. Men å snakke om en ressurskrise i norsk skole må jeg virkelig si er en fortegnelse av situasjonen. Norge bruker mest ressurser i verden. Vi kan bare konkurrere med Danmark og USA. USA er ikke direkte sammenlignbart. Det som er interessant i Norge, er jo at vi ikke har resultater som står i forhold til denne ressursbruken. Det burde interessere også opposisjonen når det diskuteres skolepolitikk.

Presidenten: Det blir fire oppfølgingsspørsmål – først Øystein Djupedal.

Øystein Djupedal (SV) [10:37:51]: Det som er mest interessant når man diskuterer disse spørsmålene med Høyre, er den gjennomgående bagatellisering av problemet, at alt er bra, det viser jo alle tall departementet har, men vi må følge nøye med, dette er situasjonen, og situasjonen er egentlig veldig bra i norsk skole. Det interessante er at virkelighetsoppfatningen er svært forskjellig fra en statsrådstaburett til et klasserom, til et kateter. Det er en virkelighetsoppfatning som åpenbart er i disharmoni.

Jeg tror det var tidligere statsminister Jan P. Syse som sa at man ikke får mer av mindre. Det er skolen et godt eksempel på. Når det gjelder dette kunnskapsløftet som statsråden nå snakker om: Hvor blir det av det hvis det ikke finnes penger i kommunene til å gjennomføre det? Hvorfor er det slik at kommunene gikk med 3,4 milliarder kr i underskudd bare på tapte skatteinntekter i fjor, og med over 2 milliarder kr året før? Det betyr at kommunene har mindre penger til fri disposisjon til skolen. Mange kommunepolitikere prioriterer selvfølgelig skolen så mye som de overhodet har muligheten til, for dette er folk som er opptatt av skolen. Men dypest sett gir de rammebetingelsene storting og regjering nå gir til skolen, dårligere vilkår enn det var før.

Jeg må si at jeg hadde satt pris på én gang å høre en statsråd si: Ja, jeg er enig, vi skal ikke bagatellisere dette, vi prøver å gjøre dette løftet sammen. Men dessverre har denne regjeringen som politikk at kommunene skal ha mindre penger, ikke mer.

Presidenten: Presidenten oppfattet ikke noe spørsmål, men statsråden kan kanskje klargjøre det.

Øystein Djupedal (SV) [10:39:07]: Det var en konstatering, president.

Statsråd Kristin Clemet [10:39:11]: Jeg ønsker ikke å bagatellisere det, men det høres ut som Øystein Djupedal bestrider det jeg sier, nemlig at KOSTRA-tallene viser at det er en ressursøkning pr. elev i norsk skole på 7–8–9 pst. Det er de fakta jeg har å holde meg til.

Når det gjelder bagatellisering, er jeg mer forundret over hvordan opposisjonen ved stadig bare å være opptatt av ressursituasjonen bagatelliserer det som er de største problemene i norsk skole, nemlig at nesten en femtedel av elevene ikke greier å lære å lese og skrive skikkelig, at det er store sosiale forskjeller i norsk skole, at norsk skole ser ut til å reproducere forskjeller istedenfor å forminske dem, at vi ikke greier å få elevene skikkelig gjennom videregående opplæring, at det er bråk og uro i skolen som elevene rapporterer forstyrrer undervisningen, at vi ikke siden 1930-tallet har greid å få til tilpasset opplæring selv om det har vært et ideal, og det til tross for at vi har verdens høyeste ressursbruk. Det omtales nå internasjonalt som det norske paradoks. Det er ett land til som har de samme problemene – vi har også det danske paradoks. Det er det man må interessere seg for, for det viser seg at det ikke er noen 1 til 1-sammenheng, at hvis man putter på 1 kr mer, får man 1 mer tilpasset

undervisning. Det er nettopp det som er dommen over norsk skole gjennom evalueringen av Reform 97 og også evalueringen av videregående opplæring.

Presidenten: Arne Sortevik – til oppfølgingsspørsmål.

Arne Sortevik (FrP) [10:40:29]: Innholdet i skolen er viktig. Sammen med Fremskrittspartiet har Regjeringen gjort gode grep for å gjøre noe med det kvalitetsmessige innholdet i skolen. Men ressurstildelingen er også viktig. Ressurstildelingen må være rimelig lik og forutsigbar over hele landet. Det som er viktig for foreldre og elever, er jo at ressursene kommer frem og ikke forsvinner på veien via ulike kommunekasser og ulike prioritering i ulike kommunestyre.

Høyre sier at de ønsker at flere av pengene skal følge elevene. Fremskrittspartiet har en annen finansieringsmodell og utfordrer igjen Regjeringen og statsråden til å se nærmere på en annen finansieringsmodell enn den vi har og har hatt til nå, og som fører til at vi får denne gjentatte diskusjonen om ressurstildelingen. Den alternative modellen er at pengene følger eleven i sin helhet, slik at det ikke blir opp til lokale kommunestyre å prioritere penger som opprinnelig kommer fra staten. Vil statsråden se nærmere på alternative finansieringsmodeller?

Statsråd Kristin Clemet [10:41:37]: Her har jo regjeringenspartiene og Fremskrittspartiet litt ulikt syn. For det første tror ikke jeg en pengene følger eleven-modell, altså en stykkprisfinansiering, fra staten og til mange hundre tusen forskjellige elever er så lett å etablere. Vi er dessuten veldig tilhengere av lokaldemokrati, og for at det skal kunne fungere, må store deler av det kommunene har ansvaret for, være rammefinansiert. Men når det er sagt, viser altså systemene man bruker rundt om i kommunene, at kommunene bruker omtrent det samme på skole. Det store flertallet av kommunene bruker omtrent det samme, og så er det et lite mindretall som bruker mye mindre, og et lite mindre mindretall som bruker mye mer. Det har hovedsakelig sammenheng med demografi og andre naturlige forhold, og så er det en liten rest som er politiske prioriteringer, og det er viktig. Men vi er opptatt av lokaldemokratiet. Vi tror at dersom vi skal få en god skole, må de som er nær skolen, engasjere seg, og da må det finansielle ansvar henge sammen med det øvrige ansvar. Ellers blir det brudd i det totale ansvar, og da blir det ansvarspulverisering.

Presidenten: Eva M. Nielsen – til oppfølgingsspørsmål.

Eva M. Nielsen (A) [10:42:50]: Vi har nå hørt statsråden si at det skal gjennomføres et historisk kompetanseløft. Nå frykter både foreldre og lærere at dette blir bare tomme ord.

Vi har videre hørt statsråden si at vi i Norge har hatt en lærertetthet som er på verdenstoppen. Jeg merker meg

at statsråden bruker uttrykket lærertetthet i verdenstoppen.

Mitt spørsmål til statsråden er: På hvilken måte vil statsråden følge med og overvåke situasjonen, slik at vi ikke får en skole der det blir flere elever i hver klasse, at det blir færre lærere, og at vi får en skole der vi fortsatt er i verdenstoppen når det gjelder lærertetthet?

Statsråd Kristin Clemet [10:43:33]: Det historiske kompetanseløftet som vi snakker om, er altså å bruke 2–3 milliarder kr på å styrke kompetansen blant lærere, instruktører og skoleledere i norsk skole, og som Arbeiderpartiet har sluttet seg til i forbindelse med behandlingen av meldingen «Kultur for læring». Når vi kan si at det er historisk, er det fordi det er ca. ti ganger så mye som Arbeiderpartiet brukte da de innførte Reform 97, og sannsynligvis enda mye mer enn i forbindelse med Reform 94.

Vi har i det første statsbudsjettet, allerede før reformen er gjennomført, foreslått at vi skal bruke 700 mill. kr på den reformen, hvorav 500 mill. kr skal gå til kompetanseutvikling. Jeg har faktisk ikke hørt ett eneste menneske som har ment at det er for lite det første året – snarere tvert imot.

Ja, vi ligger i verdenstoppen når det gjelder lærertetthet. Grunnen til at jeg sier at det er «ca.», er at vi konkurrerer med Danmark på barnetrinnet. Der kan det se ut som om Danmark ligger litt foran oss. Det er også noen tall fra Portugal som jeg ikke har fullstendig oversikt over, men som det ser ut til også ligger høyt når det gjelder lærertetthet. Men vi ligger ca. i verdenstoppen. Det er relativt stabilt, med elleve–tolv elever pr. lærer, ti–elleve elever pr. voksen og selvfølgelig et mye lavere tall når det gjelder videregående opplæring. Det synes jeg er fint, for det at vi bruker ressursene våre på lærere, er viktig, siden læreren er skolens viktigste ressurs, og slik kommer det nok fortsatt til å være.

Presidenten: Rune J. Skjælaaen – til oppfølgings-spørsmål.

Rune J. Skjælaaen (Sp) [10:44:51]: I Kristiansand opplevde PP-tjenesten i året 2000–2001 at om lag 300 færre barn trengte spesialtiltak, noe som er i tråd med måten vi tenker på i Stortinget, at det skal være plass til den enkelte elev innenfor det ordinære opplæringsløpet. De to siste årene er antallet barn som trenger ekstratiltak og vedtak i Kristiansand, økt med 330.

Spørsmålet mitt er: Er statsråden komfortabel med en utvikling der skolen tappes for ressurser slik at flere elever støtes ut av den ordinære opplæringen og henvises til PP-tjenesten, slik det nå skjer i Kristiansand?

Statsråd Kristin Clemet [10:45:38]: Jeg vet ikke egentlig om det hjelper å svare her, for nå har jeg sagt – jeg vet ikke hvor mange ganger – at skolen ikke tappes for ressurser. Hvis vi holder oss til grunnskolen, økte altså ressursbruken pr. elev fra 2002–2003 til 2003–2004

fra 59 031 kr til 63 469 kr pr. elev. Det er en økning på 7,5 pst. Så man kan ikke snakke om å tappe for ressurser.

Men at jeg ikke er fornøyd med den måten spesialundervisning foregår på i norsk skole, eller med mangel på tilpasset opplæring, mener jeg er ettertrykkelig vist og dokumentert i den meldingen jeg har fremmet, og som Stortinget har behandlet, hvor det ligger et forslag om en nasjonal og omfattende satsing på å få til dette med tilpasset opplæring bedre. Det dreier seg bl.a. om å bruke PPT og alt dette på en bedre måte, men det dreier seg ikke minst om å styrke kompetansen for våre nåværende og fremtidige lærere når det gjelder tilpasset opplæring. Det er jo dommen fra evalueringen av Reform 97 at norske elever behandles som gjennomsnittselever som ikke finnes, og at man ikke er følsom for den forskjelligheten og det mangfoldet som eksisterer i elevgruppene.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [10:46:53]: Eg synes det er nødvendig nok ein gong å minna om situasjonen i kommunane. Det er jo faktisk slik at på kort tid har både uttrykket «kommuneøkonomi» og «skatteinngang» vorte ein del av vanlege folks ordforråd, og dei ser samanhengen med sviktande tilbod innan skule og omsorg. I Time er det no forslag om kutt på 28 stillingar. Dette gjeld både skule- og omsorgssektoren. I Strand er det forslag om kutt på 9,5 mill. kr. Der ryk kanskje to skular, og det blir fjerna sju stillingar i ei frå før pressa omsorgsteneste. Skien og Notodden er nemnde tidlegare i dag, og til og med i Bærum er søkjelyset no sett på kutt i skule- og omsorgssektoren.

Jan Tore Sanner, nestleiar i Høgre, sa rett ut til Aftenposten i går: «Kommunene har ikke behov for mer.» Eg forstår det slik at statsråden er einig i det?

Statsråd Erna Solberg [10:47:58]: Jeg er enig i at det er en utfordring å ha en utrygg kommuneøkonomi. De siste tre årene har det vært svikt i skatteinntektene.

I løpet av de siste tolv årene har det vært slik at i ni av disse årene har kommunesektoren vunnet på å være avhengig av skatteinntekter. Det finnes en rekke eksempler på år, senest 2001, hvor skattegevinsten for kommunesektoren lå på over 3 milliarder kr. Dette henger altså sammen med norsk økonomi. Det henger sammen med at det er mindre skatteinntekter, fordi det er mindre aktivitet. Den gradvise aktivitetsveksten vi nå ser – det at vi skifter fra å være pessimistiske til å være optimistiske – vil gi både staten og kommunesektoren høyere skatteinntekter i årene som kommer.

Men det er klart at det er grunnlag for å ta en diskusjon om hvorvidt man kan ha så stor usikkerhet og ubalanse knyttet til skatteinntektene. Det har jeg tatt opp med KS i våre konsultasjoner for å få en diskusjon om hvorvidt de ønsker en endring i prinsippet om at kommunene skal ha 50 pst. av sine inntekter fra skatt. De har gitt klare signaler om at det er et ideologisk viktig standpunkt for kommunesektoren at de skal ha skatteinntekter. Vi har bedt det inntektsutvalget som er nedsatt, om å se på

om vi kan finne noen bufferordninger for disse store forskyvningene i skatteinntekter, både på pluss- og på minussiden. Det er heller ingen tvil om at det ikke var noen i kommunesektoren som stilte spørsmål ved ustabiliteten i skatteinntektene de ni årene resultatet ble pluss, men man stiller spørsmål ved det når det blir minus. Det har jeg forståelse for, for det gjør det veldig vanskelig å planlegge. Det er vanskelig å sikre at man ikke kommer i en underskuddssituasjon, når man legger frem et budsjett basert på noen forutsetninger og noen av inntektsforutsetningene svikter betydelig.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [10:50:01]: Eg har stor forståing for at kommunane i dagens situasjon set søkjelyset på sviktande skatteinntekter. Om Erna Solberg ikkje er klar over kva følger dette får i den enkelte kommunen, vil eg rå henne til å lesa lokalavisene meir nøye enn ho no synest å gjera, og eg vil òg rå henne til å lytta til sine eigne lokalt folkevalde.

Så vil eg òg be statsråden om å kommentera ei anna side ved kommunebudsjetta. Det er jo slik at i alle private bedrifter er driftsresultatet viktig. Det er det som fortel om kva rom ein har i dei kommande åra. Det er sjølv botnlinja. Driftsresultatet i kommunane er heilt tydeleg forverra under denne regjeringa. Er ikkje det eit varsku som Regjeringa bør ta meir på alvor enn ho har gjort så langt?

Statsråd Erna Solberg [10:51:03]: Ja, det er riktig at driftsresultatet er forverret i løpet av de siste årene. Det skyldes bl.a. mangelen på skatteinntekter, og det skyldes at kommunene er like avhengige av den økonomiske utviklingen i dette landet som det staten og hver enkelt av oss er. Hvis det er høy arbeidsledighet, hvis det er store problemer, og hvis bedriftene flytter ut, blir kommunesektoren like sterkt rammet som vi andre vil være. Det går heller ikke an å verne kommunesektoren fra dette, fordi den vi står for den største delen av det offentlige forbruket i det norske samfunnet. Derfor er det viktig at vi sørger for at vi har gode rammebetingelser for næringslivet, for å få god kommuneøkonomi i årene fremover.

Jeg har ikke noen problemer med å lese lokalaviser. Jeg leser mange, og jeg skjønner at svikt i skatteinntekter er et problem. Det har jeg stor forståelse for, og det har jeg nettopp stått og sagt. Derfor ser vi på hvordan vi kan gjøre noe med svikten i skatteinntektene, for det er det ikke-planlagte.

Når det gjelder driftsresultatene, er det viktig å være klar over at de har forbedret seg. Etter de dårligste årene man hadde, 2002 og 2003, har altså driftsresultatene forbedret seg, bl.a. på grunn av rentenedgangen.

Presidenten: Det blir fire oppfølgingsspørsmål – først Rune J. Skjælaaen.

Rune J. Skjælaaen (Sp) [10:52:39]: Jeg har et oppfølgingsspørsmål til utdanningsministeren.

Det er vanskelig å se Regjeringens kvalitetsløft i skolen når en ser de kraftige kuttene som varsles i de lokale skolebudsjettene til neste år. Jeg er litt forundret over at utdanningsministeren tidligere ikke er uroet over utviklingen i skolen. I Vågå vurderer en å legge ned tre av fem barneskoler. I Nord-Aurdal vurderer en å kutte alle de-lingstimene. Svømmebasseng blir stengt, og svømmeundervisningen kuttet. Gaular kommune går nå, i strid med opplæringsloven, til det skritt å legge ned den kommunale kulturskolen. Kommunen hadde valget mellom dette og det å ansette en lærer til en elevgruppe.

Er det dette statsråden kaller større handlefrihet for skolen, når det må kuttes på område etter område?

Presidenten: Dette var vel strengt tatt et oppfølgings-spørsmål til et tidligere hovedspørsmål, men hvis statsråden ønsker å svare, så gjerne det.

Statsråd Kristin Clemet [10:53:49]: Det prinsipielle problemet her er at noen, særlig hvis man sitter i regjering, er nødt til å forholde seg til fakta, og at man ikke kan styre og dømme hele situasjonen på grunnlag av eksempler eller små notiser i avisen. Her blir det nevnt et par eksempler som man ikke kan styre på grunnlag av.

For det første ble det nevnt et eksempel på en kommune som vurderer å legge ned sin kulturskole. Men som kommunalministeren har nevnt før i denne spørretimen, er det flere elever enn noen gang som går i norske kulturskoler. Hva er da dommen over situasjonen i Kommune-Norge? Jo, det er flere elever enn noen gang som går i kulturskoler.

Det ble nevnt et annet eksempel her, en kommune som vurderer å nedlegge skoler. Hvert eneste år nedlegges det skoler i Norge, og det opprettes nye. Nordlandsforskning har studert motivene for at det skjer, og det skyldes i all hovedsak demografiske endringer, at man flytter, at man får flere eller færre barn, osv. Det er kommunene som har ansvaret for skolestrukturen. Hvis man tror at det at det nedlegges et stort antall skoler, er et tegn på noe spesielt, ja, så var det lenge før min tid at situasjonen var som verst. Det var midt på 1990-tallet. Det skjer endringer i skolestrukturen hele tiden. Og som sagt, når det gjelder kulturskolene, er det ikke tegn på annet, nasjonalt sett, enn at det nå er større aktivitet der enn noensinne.

Jeg bekymrer meg over alle meldinger som kommer, men jeg forbeholder meg også retten til å se hva den faktiske utviklingen blir.

Presidenten: Presidenten vil anta at de tre følgende oppfølgingsspørsmål er oppfølgingsspørsmål til det stilte hovedspørsmål. Det er ikke alltid helt lett å skjelne i den muntlige spørretimen.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen – til oppfølgingsspørsmål.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A) [10:55:23]: Jeg vil gjerne tilbake til kommunalministeren.

Jeg registrerer at kommunalministeren og nå også utdanningsministeren prøver å lage et spill om tall. Tall kan brukes i ulike sammenhenger. Det som er kjernen i den utviklingen vi kan analysere, er at statens egen tilsynsmyndighet har satt flere kommuner under statlig tilsyn enn noen gang før – 121 kommuner – at oversikten over utviklingen i underskuddet i kommunesektoren viser at underskuddet er større enn noen gang før, og at Stortinget får en entydig tilbakemelding fra kommunene om at de etter flere år med betydelige nedskjæringer nå er kommet til et nivå der nedskjæringene går inn på grunnleggende velferdstjenester. Det er slik at til tross for at statsråden visste om svikt i skatteinntektene i kommunesektoren da hun la fram statsbudsjettet i høst, la hun opp til et så stramt økonomisk opplegg for kommunene at det ikke engang dekket veksten i utgiftene som følge av endringer i befolkningens sammensetning. (Presidenten klubber.)

Er ikke statsråden innforstått med at det kommer til å bli en enda vanskeligere situasjon i 2005 enn det vi ser i dag (presidenten klubber), og at det er enda flere grunnleggende velferdstjenester som blir rammet?

Statsråd Erna Solberg [10:56:35]: Det er ikke slik at det er flere som er underlagt kontroll fra tilsynsmyndighetene. Det er ikke mer enn sju år siden vi hadde en reform, og da var faktisk alle landets kommuner under den type tilsyn fra tilsynsmyndighetene. At det siden er blitt flere, er helt riktig. Det vil alltid være slik. Vi har hatt store omlegginger i inntektssystemet. Blant annet foreslo Arbeiderpartiet det da de satt i regjering, og vi fra Høyre var enig i det. Det innebærer at det er noen kommuner som får trappet ned sine inntekter noe, mens andre kommuner får vekst, fordi det var en urettferdig fordeling tidligere. Det er oppfølgingen etter Rattsø-utvalget, som altså hadde siste gjennomføringsår i fjor. Jeg har veldig stor forståelse for at de kommunene som er i den fasen, må trappe noe ned, og at de som har hatt mye bedre tilbud tidligere, kommer i en situasjon hvor det er vanskelig på kort sikt å ha balanse i budsjettene, og de trenger noe tid til den omstillingen.

Det som er bekymringsfullt (presidenten klubber), er ikke antallet, men hvor mange kommuner som står på den listen over lang tid. (Presidenten klubber.) Vi har altså en gruppe kommuner som i Karl Eirik Schjøtt-Pedersens periode i regjering stod på den listen, og som fortsatt står der. De bekymrer meg.

Presidenten: Lena Jensen – til oppfølgingsspørsmål.

Lena Jensen (SV) [10:58:01]: Jeg har et oppfølgingsspørsmål til statsråd Clemet.

Regjeringens skattelettepolitikk vises i hvert klasserom. Om lag 85 pst. av kommunene kutter i skolen. Dette er alvorlig, for tidligere har kommunene klart å skjerme skolen, men nå er ikke det lenger mulig.

Jeg har her en tilfeldig utvalgt kommune, Harstad kommune, som har lagt fram et kostnadsreduksjonsprogram med forslag om 1,8 mill. kr i generelle kutt i sko-

len. Fire skoler foreslås lagt ned, og man foreslår å øke foreldrebetalingen og få færre ansatte i skolefritidsordningen. I biblioteksektoren foreslår man at to filialer skal legges ned, og at man skal ha en kraftig reduksjon i ansatte. Dette betyr færre voksne, flere barn og mindre tilrettelagt opplæring.

Kan statsråden med hånden på hjertet si at kuttene i kommuneøkonomien ikke går ut over hver enkelt elev og den tilpassede opplæringen som ethvert barn har krav på?

Statsråd Kristin Clemet [10:59:05]: Jeg kan ikke garantere at alle kommuner gjør en god jobb når det gjelder skole. Det vet vi. Vi har gjort mye etter at vi kom inn i kontorene for å få kommunene til å ta skoleutvikling, kvalitetsutvikling, tilpasset opplæring, kompetanseutvikling osv., på alvor, og det skal vi fortsette med. Det store arbeidet ligger foran oss, så det kan jeg ikke garantere. Men det jeg kan snakke om, er hvordan den gjennomsnittlige ressursbruken er i norsk skole. Det har jeg redegjort for flere ganger i dette ordskiftet.

La meg legge til én ting: Det høres ut her som om opposisjonen mener at det er en en-til-en-sammenheng mellom skatt og velferd. Da skulle man tro at det logiske for opposisjonen var å øke skattene til 100 pst., for da ville det bli enormt mye velferd. Jeg er sikker på at SV ville svare at det er umulig, fordi det ville gå ut over arbeidslinjen, det ville gå ut over evnen til å lokalisere bedrifter i Norge, og det ville gå ut over konkurransevnen. Så det må altså være en grense. Vi tror ikke på den statiske en-til-en-sammenheng i økonomien, og vi tror heller ikke at det er en en-til-en-sammenheng mellom ressursbruk i skolen og de resultater man oppnår. For hvis det var det, burde Norge ikke ha noen problemer verken med kvalitet eller likeverdighet i utdanningen. Det har vi dessverre. Vi har store problemer i forhold til ressursinnsatsen.

Presidenten: Per Sandberg – til oppfølgingsspørsmål.

Per Sandberg (FrP) [11:00:17]: Vi må skifte litt på damene, så vi går tilbake til kommunalministeren igjen.

Det er store variasjoner i Kommune-Norge, og det skyldes selvfølgelig i stor grad prioriteringen i det enkelte kommunestyre, i den enkelte kommune. I mange arbeiderpartikommuner velger de å kutte i primær oppgaver som skole, helse og eldre. Det gjøres også i kommuner med andre partisammensetninger. Men når det gjelder kompensasjon for skatteinntekter, er vi jo veldig glade for at Regjeringen ble med Fremskrittspartiet på å kompensere skattesvikten i innværende år med 2,2 milliarder kr.

Så til mitt spørsmål og min utfordring til statsråden. Fremskrittspartiet har luftet ideen om langtidsbudsjettering, rett og slett for å skape større forutsigbarhet også for kommunesektoren i forhold til budsjettering. Det er jo et lite paradoks at når skatteinntektene minker for staten, er det lett å kompensere for disse, men når de minker for kommunene, er det vanskeligere å gjøre det. Derfor tror

vi at en langtidsbudsjettering også vil medføre forutsigbarhet for kommunesektoren. Så mitt spørsmål er: Er dette tanker som Regjeringen og statsråden også kan vurdere?

Statsråd Erna Solberg [11:01:31]: Kommunesektoren utgjør ca. 55 pst. av det offentlige forbruket i Norge. Det er viktige og store velferdstjenester. Men det er klart at i en situasjon hvor vi er nødt til å bruke finanspolitikken bl.a. i en konjunktursammenheng for å sikre f.eks. at kronkursen ikke stiger for mye, at renten ikke øker for mye, og at vi fortsatt har arbeidsplasser i landet, er det vanskelig å tenke seg at en kan ta ut store sektorer, som kommunesektoren, og si at her kan vi planlegge all inntektsvekst på lang sikt. Det vil ingen regjering som samtidig har som ambisjon at vi fortsatt skal ha et konkurranseutsatt næringsliv, kunne klare, særlig ikke fordi man opplever at det foreslås nye forbedringer i velferdstjenestene som pålegger nye utgifter, og som da ofte prioriteres foran det å komme i bedre balanse og de andre tilbudene som kommunesektoren har, jf. f.eks. Stortingets helt klare prioritering i denne perioden av at man skal sette ned foreldrebetalingen for foreldre som har barn i barnehage. Da spiser man av den potten man ellers kunne ha brukt til frie inntekter innenfor en ansvarlig økonomisk ramme.

Presidenten: Vi er egentlig på grensen til overtid i forhold til reglementet, men presidenten vil tillate det annonserte siste hovedspørsmål, men det vil da ikke bli tid til oppfølgingsspørsmål.

Eva M. Nielsen (A) [11:02:57]: Jeg har et spørsmål til utdanningsministeren.

Statsråden har gjentatte ganger påpekt at Norge er et av de land i verden som bruker mest penger på utdanning. Men en rapport fra ECON har vist at vi har hatt en reduksjon på 15 pst. i ressursbruken til den videregående skole de siste årene, mens kuttene i grunnskolen har vært omtrent halvparten. Antallet offentlige videregående skoler er redusert med nesten 12 pst. de siste fire årene. Så har vi hørt at en storstilt kampanje på kompetanseheving er bebudet. Da kan man spørre seg: Skal vi altså få færre lærere som er kjempeflinke? Vil statsråden bestride at det er behov for flere lærere i skolen, bl.a. for å sikre den tilpassede opplæringa?

Statsråd Kristin Clemet [11:03:52]: Jeg har overhodet ikke belegg for å si at svaret på utfordringen om å få til bedre tilpasset opplæring er at vi trenger flere lærere i norsk skole. Men vi trenger mer kompetente lærere i norsk skole, som har fått en bedre utdanning og mer kompetanseutvikling og etter- og videreutdanning mens de er lærere. Ellers vil jeg bare spå, at hvis Arbeiderpartiet noen gang kommer tilbake til regjeringkontorene, vil de styre på grunnlag av KOSTRAs og ikke ECONs rapporter. Jeg tror vi kan legge til grunn at det er det man kommer til å holde seg til når man skal styre i forhold til skole.

Helt til slutt: Forleden la UNESCO frem en rapport som så på hvordan det stod til på utdanningssektoren i praktisk talt alle land i verden. Norge skåret helt på topp. Og det man der hadde målt, var tilgang til utdanning, utdanningsnivå, ressursbruk osv., og da rangerte man Norge som nr. 1. Men hvis man også tar med faktorer som ser på læringsutbytte, den gjennomsnittlige kvaliteten, likheten og likeverdigheten mellom elevene i skolen, så faller Norge nedover på statistikken. Det er hovedutfordringen i norsk skolepolitikk, og den er det ingen som har vært opptatt av i denne spørretimen.

Eva M. Nielsen (A) [11:05:08]: I kontrast til det som statsråden sier her i dag, ble det altså mandag arrangert en stor demonstrasjon i Oslo i regi av bl.a. Utdanningsforbundet, der en av hovedparolene var: Elevene fortjener flere lærere, ikke kutt i skolen. Er dette signal om at elever, foreldre og lærere er tilfreds med situasjonen i dagens skole, eller er det slik at statsråden kontra foreldre og lærere har en ulik virkelighetsforståelse? Og deler statsråden lærernes bekymring for at dagens situasjon ikke er forenlig med de målene vi har satt oss i Stortinget i forbindelse med St.meld. nr. 30 for 2003-2004, Kultur for læring?

Statsråd Kristin Clemet [11:05:56]: Jeg kjenner ikke til noen forskning eller undersøkelser i noe land som dokumenterer at flere lærere nå er svaret på de utfordringer vi har i norsk skole. Derimot er jeg ganske sikker på at det har noe med kompetanse å gjøre, og med hvordan vi utfører lærergjerningen, enten det gjelder faglig kompetanse, kompetanse i tilpasset opplæring eller kompetanse i skoleledelse. Jeg tror heller ikke det er riktig å si at elevene etterlyser flere lærere. Snarere er det undersøkelser som viser nesten det motsatte, uten at vi skal legge altfor mye vekt på det, men også elevene etterlyser mer kvalitet i den relasjonen de har til lærerne, og mer kvalitet i selve undervisningen og læringen. Og da legger jeg ikke vekt på demonstrasjonstog, som det ble vist til, men på undersøkelser som blir gjort blant elevene.

Presidenten: Tiden for den muntlige spørretimen er omme, og vi går over til den ordinære spørretimen.

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den oversikt som er omdelt på representantenes plasser i salen.

De foreslåtte endringer i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 1, fra representanten Olav Gunnar Ballo til utenriksministeren, vil bli besvart av utviklingsministeren på vegne av utenriksministeren, som er bortreist.

Spørsmål 3, fra representanten Thore A. Nistad til landbruks- og matministeren, er overført til miljøvernmi-

nisteren som rette vedkommende. Etter anmodning fra miljøvernministeren blir dette spørsmål flyttet og besvart før spørsmål 15, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 6, fra representanten Ågot Valle til kultur- og kirkeministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmålene 11 og 12, fra henholdsvis representantene Bjarne Håkon Hanssen og Rolf Terje Klungland til helse- og omsorgsministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 14, fra representanten Trine Skei Grande til olje- og energiministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

S p ø r s m å l 1

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Olav Gunnar Ballo til utenriksministeren, vil bli besvart av utviklingsministeren på vegne av utenriksministeren.

Olav Gunnar Ballo (SV) [11:07:23]: Jeg vil stille følgende spørsmål til statsråden:

«Den tibetanske munken Tenzin Delek Rinpoche sitter i fengsel i Lhasa etter at kinesiske myndigheter har dømt ham til døden. Datoen for gjennomføringen av dødsdommen er satt til 2. desember.

Hva gjør utenriksministeren overfor kinesiske myndigheter for å ivareta menneskerettighetene til Tenzin Delek og andre tibetanere som lider overlast pga. kinesiske myndigheters behandling av sivilbefolkningen i Tibet?»

Presidenten: Før statsråden svarer, vil presidenten uttrykke sin tilfredshet med at statsråden nå får komme til orde.

Statsråd Hilde Frafjord Johnson [11:08:01]: Takk, president. Statsråden er også tilfreds med det.

Norge har flere ganger tidligere kritisert Kina for behandlingen av den tibetanske munken Tenzin Delek Rinpoche. I forbindelse med den åttende rundebordskonferansen for menneskerettigheter mellom Norge og Kina i Beijing i juni 2004 bad Norge på nytt om at dødsdommen mot ham skulle oppheves.

Gjennomføringen av dødsdommen av 2. desember 2002 er utsatt i to år, og fristen utløper, som også representanten var inne på, 2. desember i år – og ikke i april, som det ble opplyst i svar i spørretimen 4. februar i år. Fra kinesisk side blir det framholdt at spørsmål om gjennomføring av dødsdommen skal avgjøres av domstolene. Det store flertallet av slike dommer blir gjort om til fengselsstraff.

På instruks fra Utenriksdepartementet tar ambassaden i Beijing nå opp saken til Tenzin Delek Rinpoche på nytt, før fristen for utsettelse av dødsdommen utløper.

I lys av også det brede internasjonale engasjementet i denne saken tar vi fra norsk side sikte på å framføre vår prinsipielle holdning mot dødsstraff og synet på Tenzin

Delek Rinpoches sak sammen med andre likesinnede land.

Regjeringen arbeider for å styrke menneskerettssituasjonen i Tibet. Temaet står også sentralt i kontakten mellom norske og kinesiske myndigheter, bl.a. gjennom menneskerettighetsdialogen mellom Norge og Kina – som jeg nevnte – hvor også saker om fengslede tibetanere tas opp. Norsk motstand mot dødsstraff, sikring av religionsfrihet og vern av den tibetanske kulturen vektlegges både i våre bilaterale kontakter med Kina og i multilaterale sammenhenger som FNs menneskerettighetskommisjon.

Olav Gunnar Ballo (SV) [11:09:44]: Jeg har et tilleggsspørsmål.

Jeg fikk anledning til å besøke Nord-India, og jeg hadde samtaler med det eksiltibetanske parlamentet, den eksiltibetanske regjeringen og Dalai Lama i oktober som del av en delegasjon fra Tibetkomiteen i Norge og Tibetkomiteen på Stortinget. Jeg registrerte at Kina protesterte både overfor Utenriksdepartementet og overfor Stortingets internasjonale sekretariat da vi skulle dra på besøket.

Besøket gjorde et sterkt inntrykk. Man får en beskrivelse av 3 000 flyktninger årlig nå fra Tibet. Vi så tegninger av barn der man framstiller tortur av tibetanske munk, og der en del åpenbart også viser tortur som har dødelig utgang.

Dette er jo svært alvorlig. Vi vet at Kina skal arrangere OL i 2008. Mitt spørsmål vil være: Vil Regjeringen på en synlig måte øve påtrykk overfor myndighetene i Kina for å synliggjøre protesten mot brudd på menneskerettigheter?

Statsråd Hilde Frafjord Johnson [11:10:54]: Vi er en sentral dialogpartner med Kina på menneskerettsområdet, og vi bruker den anledningen effektivt til å ta opp situasjonen i Tibet. Tibet er et gjentatt tema både i den dialogen som skjer gjennom disse konferansene, og i de bilaterale og multilaterale sammenhengene hvor vi er i kontakt med Kina – og hvor Kina kommer opp f.eks. i menneskerettighetskommisjonssammenheng.

Det er ingen tvil om det norske engasjementet i forhold til Tibet og i forhold til respekten for menneskerettighetene. Det betyr at det fortsatt vil være slik også i tiden fram til OL. Det er også uttalt i internasjonale fora, slik at norske markeringer er klare.

Olav Gunnar Ballo (SV) [11:11:42]: Jeg takker for svaret.

Jeg registrerer at det i EU-parlamentet fra fem politiske grupperinger er tatt initiativ til en uttalelse som i ettertid også er offentliggjort, som for så vidt er en grundig oppstilling av betenkeligheter knyttet til både situasjonen til Tenzin Delek Rinpoche og mulig henrettelse av ham 2. desember og situasjonen i Tibet for befolkningen generelt.

Vi vet at man kan ta opp dette med Kina på ulike måter. Én måte kan være å gjøre det rent diplomatisk, uten at det nødvendigvis kommer offentligheten for øre. Men

en annen måte kan jo være det man ser et eksempel på her, at man offentliggjør holdninger man har, og markerer overfor offentligheten hva man tar avstand fra. En problemstilling som har kommet opp i EU, er jo spørsmålet om å oppheve våpenembargoen i forhold til Kina.

På hvilken måte markerer Regjeringen overfor Kina at det også kan ha implikasjoner i handelssamkvemmet dersom menneskerettighetene brytes i Kina?

Statsråd Hilde Frafjord Johnson [11:12:51]: Nå begynner spørsmålsstilleren å gå dypt inn i et ansvarsområde som hører utenriksministeren og til dels også handelsministeren til. Jeg tror jeg skal være varsom med å gi nye signaler om norsk politikk på det som gjelder konsekvenser av menneskerettsområdet i forhold til handels-samkvem.

La meg bare si helt klart at fra norsk side er det et betydelig og tungt engasjement både bilateralt og i multilateral sammenheng i forhold til Tibet og respekten for menneskerettighetene. Vi markerer dette offentlig ved at vi omtaler dette i innlegg i FN, og det er også tydelig for kinesiske myndigheter hva Norge mener om dette. Nå har også jeg på vegne av utenriksministeren varslet at vi er beredt til sammen med andre land, med andre ord i en fellesinnsats, å ta opp denne saken igjen. Jeg mener derfor at vi gjør hva vi kan for å bidra til både respekt for menneskerettighetene i Tibet og til å løse Rinpoches sak.

S p ø r s m å l 2

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A) [11:13:59]: «Fiskeindustrien flere steder på Finnmarkskysten har ligget nede i flere år. Arbeidsledigheten i Vardø har i lang tid vært landets høyeste, og ligger rundt 20 pst. Andre deler av næringslivet mister også sitt driftsgrunnlag. Lokalsamfunnet er preget av dyp fortvilelse. Det er gjort mange forsøk på å få i gang aktiviteten. Statlig tilrettelegging er nødvendig.

Når skal Regjeringen ta tak i disse alvorlige utfordringene?»

Statsråd Erna Solberg [11:14:36]: Regjeringen er godt kjent med situasjonen i Vardø. Vi har stor forståelse for at folk i Vardø opplever den store arbeidsledigheten som svært vanskelig. Kommunen har i tillegg i flere år vært i en vanskelig situasjon. Allerede for over et år siden tok Fylkesmannen i Finnmark opp utfordringene for Kyst-Finnmark overfor Regjeringen. I det svaret jeg sendte på vegne av Regjeringen, redegjorde jeg for aktuelle tiltak.

Det aller viktigste Regjeringen har gjort, er å bedre de generelle rammebetingelsene. Det er slik at norsk økonomi må ha gode rammebetingelser for at et fylke – ikke minst kysten av Finnmark, som er så eksportavhengig – skal gå bra. Dette har bl.a. gitt seg utslag i et lavere rentenivå og en fornuftig kronekurs. Vardø og Finnmark er også en del av tiltakssonen. Tiltakssonen gir skatte-, avgifts- og andre fordeler for fylket på i overkant av

2,5 milliarder kr. I tillegg har Regjeringen sikret at den differensierte arbeidsgiveravgiften videreføres i fylket.

Fiskeindustrien er i dag jevnt over preget av overkapasitet og svak inntjening. Næringsstrukturen fremmer følgelig ikke lønnsomhet, og vi er tvunget til å ta innover oss at dette vil få konsekvenser.

Ilandføring av fisk medfører ikke nødvendigvis at denne fisken danner grunnlag for verdiskaping på landingsstedet. Det bør imidlertid fortsatt være grunnlag for bearbeiding av fisk i Vardø, men det er mye som tyder på at dette forutsetter omstilling og nytenkning. Utvikling av alternativ og mer nisjepreget produksjon er blant de muligheter som bør utredes lokalt og i et tett samarbeid mellom næringsliv, kommunale myndigheter og fylkeskommunale myndigheter.

Aetat arbeider nå med å trappe opp opplæringstiltakene i samarbeid med lokale krefter, og jobber med ulike prosjekter på det området.

De siste årene har flere statlige etater lokalisert nye arbeidsplasser til Vardø, bl.a. Den statlige lønnsgarantiordningen og Kontoret for voldsoffererstatning. I tillegg kommer trafikksentralen for Nord-Norge, som også nylig er lokalisert til Vardø.

Vardø har siden 2001 hatt status som omstillingskommune. Dette medfører et årlig bidrag frem til 2006 på 2,5 mill. kr som kan brukes til omstilling og nyskaping i næringslivet. Samlet fikk fylkeskommunen i 2004 ca. 113 mill. kr til regional utvikling, hvorav 20 mill. kr er skjønsmessig tildelt til omstillinger i fylket. Staten bidrar altså til omstillingsarbeidet på kysten. Bruken og fordelingen av de regionale utviklingsmidlene er fylkeskommunens ansvar. Beløpet Finnmark mottar til regional utvikling, er betydelig høyere pr. innbygger enn for resten av landet.

For å snu utviklingen i Vardø kreves det en felles innsats fra flere aktører. Om staten skal gå inn med ytterligere midler, må avklares senere, når konkrete fremtidsrettede planer foreligger.

Jeg er opptatt av å ta fylkeskommunes rolle som regional utviklingsaktør på alvor. Derfor har jeg også utfordret fylkeskommunen til å være mer konkret i forhold til hvilke planer man har, og hvilket omstillingsarbeid man videre legger opp til i Vardø.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A) [11:17:46]: Arbeiderpartiet mener at kriser av den art som vi nå ser langs kysten av Finnmark, er et nasjonalt ansvar, som ikke kan skyves over på fylkeskommunen alene.

Statsråden viste til det brevet som Fylkesmannen i Finnmark sendte 30. juni 2003, hvor han skrev at det det siste året var inngått konkurs eller innstilt drift ved over 40 pst. av fiskeindustribedriftene i fylket, og at et tusentalls arbeidsplasser var falt bort. Han skrev også at det var grunn til å frykte at utviklingen ikke stopper med det. Fylkesmannen gjorde det klart at dette var en så særskilt situasjon at det var grunn til å frykte at bunnen ville falle ut av mange lokalsamfunn, og at bosettingsmønsteret langs Finnmarkskysten kunne være i ferd med å endres radikalt. Det var også bakgrunnen for at fylkesmannen

tok til orde for utarbeiding av en statlig handlingsplan som omfatter alle sektorer som disse problemstillingene berører.

Hvorfor vil ikke Regjeringen medvirke til å utvikle en slik handlingsplan?

Statsråd Erna Solberg [11:18:50]: Vi bidrar gjennom skjønnstildelingen av utviklingsmidler til fylkeskommunene ved å gi Finnmark fylkeskommune 20 mill. kr til å drive med omstillingsarbeid langs kysten. Vi har også gitt fylkeskommunen i oppgave å sitte i førersetet for å legge opp det omstillingsarbeidet.

Jeg mener faktisk at vi i respekt for den desentraliseringsreformen vi har gjennomført – og som jeg skjønner at Arbeiderpartiet utenfor dette hus er meget opptatt av at man skal videreføre i symbolpolitikken rundt regionale forvaltningsnivåer – må ta på alvor at fylkeskommunens rolle er å gå inn og skissere hva slags typer tiltak det vil være snakk om.

Jeg har vært i dialog med fylkesordføreren. Så langt har dialogen dreid seg om ett ønske fra fylkeskommunen overfor staten, nemlig å få til regionale fiskerikvoter. Det er et omdiskutert tema, også i representanten Karl Eirik Schjøtt-Pedersens parti, jf. det kystmanifestet hvor det er et mindretall og et flertall i partiets utredning av spørsmålet.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A) [11:20:01]: Fylkeskommunen er aktiv i forhold til de utfordringene som er langs kysten av Finnmark. Men det er ingen tvil om at denne krisen i flere kommuner langs kysten, og spesielt i Vardø, er av en så omfattende karakter og så dyptgripende at det ikke er mulig for fylkeskommunen alene å håndtere den. Derfor er det viktig at staten deltar aktivt. Arbeiderpartiet mener altså at denne krisen er et nasjonalt ansvar.

La meg også understreke at i kystsamfunnene er fiskeripolitiske virkemidler helt nødvendige for å finne løsninger. Disse virkemidlene rår ikke fylkeskommunen over, dem er det Fiskeridepartementet som rår over.

Jeg må igjen, så sterkt som jeg kan, appellere til Regjeringen og til statsråden om å ta innover seg dramatikken ved den nedgangen som har vært i folketallet, og den virkelighet at 20 pst. av arbeidstakerne har gått ledige i lang tid, og medvirke til å prøve å finne løsninger på det.

Statsråd Erna Solberg [11:21:08]: Den registrerte arbeidsledigheten i Vardø er ifølge Aetats tall 10,6 pst. Det er fortsatt et av de høyeste arbeidsledighetstallene i landet. Og det er sikkert noen som har gått ledige så lenge at det kan være at de ikke lenger står registrert, slik at tallet på 20 pst. derfor kan være et riktig tall.

Det er ikke slik at vi ikke er bekymret for dette, men det er faktisk viktig å gjøre noe *mer*. Når et forvaltningsnivå har fått ansvar for å være den regionale utviklingsaktøren, må vi forvente at det er fylkeskommunen som faktisk tar initiativet til hvilke tiltak f.eks. staten skal bidra med. Jeg ønsker en dialog med Finnmark fylkeskommune om *tiltakene* som eventuelt kan bidra til å snu situ-

asjonen i Kyst-Finnmark. Det er vi åpne for en dialog om, også i den grad det skulle være et spørsmål om penger. Men så langt har fylkesordføreren sagt at hun ikke har bedt om én krone mer. Det synes jeg er en heroisk innsats fra en lokalpolitiker og en fylkespolitiker.

Vi har en interesse for å delta, og vi kommer til å delta, men da må man begynne med å nøste opp hvilke nye typer tiltak som i så fall kan bidra til å forandre situasjonen i Vardø. Det er gitt 50 nye fiskekvoter til Finnmark fylkeskommune i løpet av de tre siste årene. Det er altså gjort ganske mye for å styrke ressurstilgangen i Finnmark.

Presidenten: Spørsmål 3 vil bli besvart før spørsmål 15.

S p ø r s m å l 4

Einar Holstad (KrF) [11:22:45]: «Saksbehandlingstiden i domstolene er lang og saksrestansene betydelige. I en tid med begrensede ressurser i domstolene er det nødvendig å tenke kreativt for å lette presset på domstolene. Man kan f.eks. innføre en «vedtaksrabatt» for dem som vedtar en dom innen 14 dager. Et annet alternativ er å gi et mindre påslag i straffen dersom det fremmes klart ubegrunnede anker i straffesaker.

Hvordan stiller statsråden seg til disse forslagene, og hva vil han gjøre for å redusere saksbehandlingstiden i domstolene?»

Statsråd Odd Einar Dørum [11:23:27]: Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden i domstolene har gått ned fra første halvår 2003 til første halvår 2004, både for sivile saker og for straffesaker. Dette er positivt. Likevel er ikke målene som domstolene og Stortinget har satt for saksbehandlingstid, nådd.

Det er vedtatt en rekke lovendringer de seneste årene for å sikre en raskere straffesaksbehandling. Hovedvekten bør nå ligge på andre tiltak. Dette kommer jeg tilbake til. Justisdepartementet vil likevel fortsette å arbeide for å avdekke behovet for lovendringer for å øke tempoet i straffesakene.

Vedtaksrabatt kan ha en gunstig prosessøkonomisk effekt, men reiser også vanskelige prinsipielle og praktiske spørsmål som må vurderes nærmere. Det må bl.a. vurderes om det har betenkelige sider å bruke rettssikkerhetsgarantien som ligger i ankeretten, som et byttmiddel for å få redusert straff. Det må også vurderes om forslaget lar seg forene med menneskerettighetene. Jeg vil vurdere forslaget nærmere som ledd i departementets fortsatte arbeid for å høyne kvaliteten og effektiviteten i strafferettspleien.

Når det gjelder forslaget om påslag i straffen ved klart ubegrunnede anker, er jeg i utgangspunktet skeptisk til en ordning som fører til et påslag i en allerede idømt straff fordi vedkommende benytter seg av en viktig rettssikkerhetsgaranti. Etter mitt syn bør det i stedet brukes andre virkemidler for å hindre at for mye av domstolenes ressurser går med til å behandle uberettigede anker. De-

partementet vurderer nå om det er grunn til å sende ut på høring et forslag om å endre silingsreglene. En mulig endring kan gå ut på å utvide lagmannsrettens mulighet til å avskjære anker som klart ikke kan føre fram.

Både når det gjelder sivile saker og straffesaker, kan det være mye å hente på den organisatoriske siden for å redusere saksbehandlingstiden. Domstoladministrasjonen legger stor vekt på dette og har igangsatt et eget prosjekt som skal resultere i konkrete tiltak for effektiv og god bruk av ressursene, med fokus på god ledelse, riktig organisering og høy kompetanse i domstolene. Rapport fra arbeidet skal være ferdig i løpet av høsten 2005. Videre vil alle domstoler i første og annen instans i 2005 få tilgang til det nye saksbehandlingssystemet LOVISA. Dette vil være en milepæl i arbeidet med å skape rasjonelle og effektive arbeidsprosesser med høy kvalitet i domstolene.

Også Tvistemålsutvalgets utkast til ny tvistelov legger opp til at dommerne skal drive en langt mer aktiv saksstyring i sivile saker enn det som er vanlig i dag. Departementet planlegger å fremme proposisjonen om ny tvistelov for Stortinget våren 2005.

22. oktober i år arrangerte Justisdepartementet og Domstoladministrasjonen i samarbeid et seminar om straffesaksavviklingen i Norge. Til stede på seminaret var sentrale representanter for domstolene, påtalemyndigheten, departementet, Domstoladministrasjonen, Politidirektoratet og Advokatforeningen. Tanken bak seminaret var å få i stand en kollektiv refleksjon med individuelle bidrag til hvordan man organisatorisk kan bli bedre. Jeg var selv til stede på seminaret, og opplevde en løsningsorientert forsamling med stor vilje til å gå i seg selv. Egnede områder for mer resultatgivende samhandling ble identifisert, og mange gode ideer ble kastet fram. La meg nevne noen:

- effekten av saksforberedende møter, dvs. at aktørene konfererer på forhånd, slik at man får strukturert og tilskåret saken
- mer aktiv dommerstyring
- behovet for regionale og lokale seminarer der de profesjonelle aktørene i straffesaker kan møtes
- rolleforståelse – bevissthet omkring og respekt for både egen og andres rolle
- synliggjøring av mulighetene som ligger i ordningen med tilståelsesrabatt – ordningen må brukes mer aktivt enn i dag

De deltakende gruppene vil samarbeide tett om oppfølging av ideene fra dette seminaret.

Einar Holstad (KrF) [11:26:31]: For min egen del kan jeg si at jeg ser fram til et framtidig stevнемøte mellom domstolene og LOVISA.

Jeg takker for øvrig statsråden for alle gode ideer og tanker om saken og problemstillingen. Likevel vil jeg måtte erkjenne at enkelte straffesaker etterforskes grundigere enn nødvendig. Dette er, som nevnt, også uhenksom. Domstolene tillater i en del tilfeller at det legges opp til omstendelige rettsprosesser.

Det er viktig å framheve at den enkelte dommer har et ansvar for at prosessen ledes slik at unødig tid og ressurser ikke brukes. Straffeprosessloven åpner f.eks. for økt bevisavskjæring i forhold til dagens praksis. Det er viktig at dommerne bevisstgjøres og skolerer, slik statsråden også viste til, for at de på best mulig måte skal kunne styre prosessen i straffesaker.

Jeg ønsker å få belyst om statsråden i spesielle situasjoner opplever at dommeren faktisk mer er en prosessleder enn en dommer.

Statsråd Odd Einar Dørum [11:27:50]: På det møtet som nå ble holdt i oktober, og som tidligere var forberedt i et møte i april i år, var alle aktørene – på begge disse møtene – enige om at man ønsket en mer aktiv dommerstyrt prosess i straffesaker. Alle var enige om det. Både aktoratet, forsvarerne og Domstoladministrasjonen var alle altså enige om at dette kunne skje med større hastighet, uten at det skulle gå på bekostning av rettssikkerheten.

Det er ganske oppmuntrende når folk samles på den måten og er enige om dette. Noe av kjernen i det ligger i at man ønsker en mer aktiv dommerrolle, hvor dommeren bl.a. kan gå inn og sørge for – skal vi si – å skjære til sakene på den måten representanten var inne på i sitt tilleggsspørsmål. Jeg svarte også på dette i mitt hovedsvar, nemlig ved å vise til mulige saksforberedende møter. Det var oppslutning om slike tanker, og dette vil nå bli oppfylt av alle de aktørene som var til stede på møtet i Trondheim den 22. oktober.

S p ø r s m å l 5

Finn Kristian Marthinsen (KrF) [11:29:06]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål:

«Politiet bruker uforholdsmessig lang tid på innbringning av personer som drikker/urinerer på offentlig sted, og som forsøpler ved f.eks. flaskeknusing. Dette fører til at mange politipatruljer kvier seg for å gripe inn overfor denne type forseelser – man frykter konsekvensen av at politiet ikke er til stede i gatebildet. Av hensyn til trivsel for allmennheten er det viktig å sanksjonere mot nevnte forseelser.

Mener statsråden dette kan gjøres enklere ved at politiet får forenklet foreleggsmyndighet i forseelsaker?»

Statsråd Odd Einar Dørum [11:29:43]: Politidirektoratet opplyser at langt de fleste ordensforstyrrelser og mindre alvorlige lovovertrедelser av den type som omtales i spørsmålet, inntreffer på offentlig sted i sentrumsområder eller tettsteder på kvelds- og nattetid og særlig i helgene. Ofte er det da ikke uforholdsmessig lang vei til en politiarrest. I tillegg kommer at lovovertrедere ofte er beruset. Av disse grunner kan det derfor framstå som nødvendig å fjerne vedkommende fra gatebildet og bringe ham eller henne til arrestlokalet, eller for den saks skyld til et annet sted hvor man kan få hjelp i sin situasjon og med sine utfordringer.

Å tilby den skyldige å gjøre opp for seg på stedet ved å vedta et forenklet forelegg for skadeverk eller drukken-skapsforseelse når personen fortsatt er ruspåvirket, er ikke betryggende og kan ikke gjøres, av rettssikkerhetsmessige grunner.

Slik sett kan jeg ikke uten videre se at bruk av forenklet forelegg løser alle de utfordringene som politiet står overfor i situasjoner som vi her har med å gjøre.

På den annen side er det naturlig at vi nå ser grundig på hvilke tiltak som kan settes i verk for å forenkle og effektivisere politiets ressursbruk overfor mindre alvorlige lovbrudd. Bruk av forenklet forelegg kan være ett av flere virkemidler i denne sammenheng. I NOU 2003:15, Fra bot til bedring, drøftes det om og under hvilke omstendigheter man eventuelt bør utvide området for bruk av forenklet forelegg. Et utvalg har bl.a. sett på hvilke saker som i dag omfattes av bruk av ordinært forelegg som kan endres til saker hvor straffereaksjonen kommer i form av forenklet forelegg. Utvalget har drøftet flere hensyn som må tas i betraktning, og som kan tale både for og imot å utvide området for bruk av forenklet forelegg ved mindre alvorlig såkalt gatekriminalitet, som representanten Marthinsen tar opp. Det foreslås av utvalget at bl.a. drukken-skapslovbrudd, brudd på knivforbudet og manglende etterleving av politiets anvisninger på offentlig sted bør kunne møtes med forenklet forelegg. Utvalget mener for øvrig at forseelser som forsøpling og urinerings på offentlig sted bør avkriminaliseres og i stedet sanksjoneres gjennom et overtredelsesgebyr.

Utvalgets forslag har vært på høring og vil bli vurdert nærmere som et ledd i departementets arbeid for å effektivisere strafferettspleien. Det er slik at også de tanker og utfordringer som representanten Marthinsen har kommet med til meg, vil jeg ta med meg på veien i det arbeidet.

K a r i L i s e H o l m b e r g hadde her overtatt presidentplassen.

Finn Kristian Marthinsen (KrF) [11:31:47]: Jeg takker for svaret fra justisministeren. Jeg syntes det hørt betryggende og greit ut.

Jeg tror også det er riktig å understreke at når det gjelder folk som er overstadig beruset eller i en slik tilstand at de i etterkant kan si at de ikke visste hva de gjorde da de vedtok et forelegg, er det en problemstilling som i aller høyeste grad er reell, og man må unngå slike situasjoner.

Som statsråden har pekt på, kan det finnes en god del andre tilfeller enn de grove tilfellene hvor man så å si er «bevisstløs i gjerningsøyeblikket», som kan få en bedre løsning ved at politiet ikke bruker uforholdsmessig lang tid på å bringe inn, på å følge opp saken og så på en prosess for å få inn de midlene som en eventuell straffereaksjon medfører. Man kan ha en annen måte å sanksjonere på, gjennom f.eks. denne foreleggsmuligheten.

Jeg hører hvordan statsråden gir uttrykk for at dette skal følges opp. Jeg tror det er en riktig vei å gå.

Statsråd Odd Einar Dørum [11:33:03]: La meg gjerne tilføye noe, fordi representanten Marthinsen tegner et landskap som jeg synes fortjener noen tilleggs-kommentarer.

Jeg var selv ute med politiet i Stavanger i februar i år. Der var det den mest konsentrerte ansamling av rusede unge mennesker jeg har sett. Det var en konsentrert lysløype – den overgår til og med Oslo sentrum. Men Stavanger-politiet har mye godt sosialt og sunt vett, så politifolkene kjørte vekselvis folk hjem og sørget for at de kom inn døren, og de kjørte folk til legevaktt og sørget for at de ble behandlet på en fornuftig måte. Som politifolkene sa, det var helt åpenbart det som var behovet. Slik har jeg sett norsk politi opptre som – skal vi kalle det – nattelivets sosialarbeidere når sosialtjenesten er stengt. De har altså brukt klokt skjønn – jeg tror politiet gjør det mange ganger. Det kan selvfølgelig være som representanten Marthinsen sier, at man f.eks. på steder i Oslo sentrum på visse tidspunkter må reagere, men da kan man også være praktisk: Det er jo ikke noe forbud mot å ha med seg en jurist ut. Jeg har jo tatt til orde for at politiet kan ha med seg psykiater ut, så da kan vi ha jurister på hjul også. Vi kan organisere oss på mange måter.

Jeg skal ta med de prinsipielle betraktninger som representanten Marthinsen har kommet med, i det videre arbeid med Sanksjonsutvalget og forenkling av straffereaksjonene i vårt samfunn.

Finn Kristian Marthinsen (KrF) [11:34:20]: Jeg vil bare ganske kort kommentere at når justisminister Dørum sier at disse tingene vil han ta med seg videre og vurdere i forhold til det arbeidet som er på gang, vet jeg ut fra erfaring at da blir også tingene gjort!

Statsråd Odd Einar Dørum [11:34:40]: Det er slik at en gammel feltprest og en gammel bymisjonær møtes i sine etiske forpliktelser i slike sammenhenger i stortings-salen!

S p ø r s m å l 6

Fra representanten Ågot Valle til kultur- og kirkeministeren:

«Klargjøring av eierhistorie er et viktig virkemiddel for å hindre ulovlig eller uetisk handel med verdifulle kunst- og kultursamlinger. Nasjonalbiblioteket har en database som gjør Schøyen-samlingene tilgjengelige, uten at eierhistoriene er klargjort. Dette er i strid med ICOMs retningslinjer.

Hva mener statsråden om dette, og hvordan vil statsråden sørge for at offentlige kulturinstitusjoner følger ICOMs retningslinjer, slik at verdens kulturhistorie kan ivaretas på en etisk riktig måte?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime.

Spørsmål 7

Jan Simonsen (uav) [11:27:20]: Jeg hadde nesten lyst til å takke justisministeren for de fine ordene om Stavanger-politiet, men jeg skal i stedet stille et spørsmål til utdannings- og forskningsministeren, som lyder slik:

«Foreldreutvalget ved Riska ungdomsskole i Sandnes har påpekt at skolens budsjett er så stramt at elever blir permittert fordi det ikke er lærere til å overta undervisningen ved sykdom, spesialpedagogisk undervisning er sterkt redusert, og delingstimer er redusert vesentlig. Påbud fra kommuneoverlegen om utbedring av inneklima er ignorert.

Mener statsråden at det er ansvarlig av en kommune å ikke følge opp lovpålagt undervisning?»

Statsråd Kristin Clemet [11:27:59]: Det er ikke akseptabelt dersom en kommune ikke følger opplæringsloven og forskrifter gitt i medhold av denne.

Elever skal ikke bli permittert fra obligatorisk undervisning av budsjettmessige årsaker. Det vil være i strid med det samme regelverket. Når det gjelder de øvrige forholdene som tas opp i spørsmålet, må det en konkret og skjønnsmessig prøving til for å ta stilling til om det foreligger brudd på opplæringsloven med forskrifter.

Når man lokalt anser at et forhold er eller kan være i strid med opplæringsloven med forskrifter, bør saken først sjekkes med skolen selv og kommunen. Gir ikke dette noen løsning, bør saken bringes inn for fylkesmannen. Fylkesmannen har ansvaret for å føre tilsyn med om opplæringsloven med forskrifter blir fulgt, og kan også på grunnlag av innhentede opplysninger om den faktiske situasjonen foreta en prøving av om dette regelverket er overtrådt. Skulle fylkesmannen i en slik situasjon konkludere med at opplæringsloven med forskrifter er overtrådt, har han også hjemmel til å gi kommunen pålegg om at forholdet skal rettes.

Jan Simonsen (uav) [11:28:55]: Mange takk, jeg fikk det svaret jeg ønsket!

Presidenten: Det var raskt og greit!

Spørsmål 8

Lena Jensen (SV) [11:36:53]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til utdannings- og forskningsministeren:

«FNs menneskerettighetskomité har fastslått at ordningen med delvis fritak i KRL-faget er i strid med foreldres frihet til å sørge for sine barns religiøse og moralske oppdragelse.

Vil statsråden følge opp komiteens avgjørelse ved å gi elever som ønsker det, fullt fritak fra KRL-faget, og er det ikke viktig å vurdere om faget skal erstattes med et mer allment og inkluderende livssynsfag som er uavhengig av trosbakgrunn?»

Statsråd Kristin Clemet [11:37:18]: FN's menneskerettighetskomité konkluderer i sin uttalelse av 8. november 2004 med at ordningen med delvis fritak i KRL-faget er i strid med foreldres frihet til å sørge for sine barns religiøse og moralske oppdragelse, slik det er uttrykt i artikkel 18 i FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter.

Da KRL-faget ble innført som et felles fag ved Reform 97, var intensjonen å skape et allment og inkluderende fag som kunne samle alle elever. Intensjonen var bl.a. at faget skulle bidra til forståelse, respekt og toleranse mellom elever fra ulike kulturer og religioner. Opplæringsloven peker på at faget skal være et ordinært skolefag som normalt skal samle alle elevene, og at undervisningen i faget ikke skal være forkynnende. Det ble samtidig gitt rett til fritak fra de deler av opplæringen som kunne oppleves å innebære en uønsket religiøs deltakelse.

Saken om rett til fullt fritak er behandlet i samtlige norske rettsinstanser, og 22. august 2001 ble staten frifunnet i Høyesterett. På dette grunnlag er faget videreført i skolen. Uroen om faget førte likevel til en omfattende revisjon av læreplan og fritaksordning i 2002, basert på St. meld. nr. 32 for 2000-2001 og Innst. S. nr. 240 til denne. Det er mitt inntrykk at det nå er relativt stor ro omkring faget.

Når FN's menneskerettighetskomité nå har kommet med sin uttalelse, vil vi selvsagt følge denne opp innen fristen på 90 dager.

Representanten Jensen nevner i sitt spørsmål noen konkrete måter å gjøre dette på. Jeg er på det nåværende tidspunkt ikke beredt til å trekke de endelige konklusjoner. FN-komiteens uttalelse inneholder en bred vurdering av KRL-faget og praktiseringen av fritaksretten, og denne uttalelsen krever en grundig gjennomgang – i tillegg til at aktuelle tiltak og konsekvensene av dem må vurderes nøye. Jeg ønsker derfor å bruke den tid som er nødvendig, før det tas en beslutning.

Lena Jensen (SV) [11:39:04]: Jeg takker for svaret. Jeg har stor forståelse for at statsråden her må gjennomgå og vurdere og derfor ikke er beredt i dag til å trekke en konklusjon.

Men som statsråden nå har vært inne på, er uttalelsen fra FN's menneskerettighetskomité alvorlig, og det er en avgjørelse som jeg mener at vi i Norge er nødt til å legge oss flate i forhold til.

Vi har et behov for et inkluderende livssynsfag som er uavhengig av trosbakgrunn, og det var det statsråden og nevnte står i L97. Så mitt spørsmål til statsråden er – selv om man nå ikke kan trekke en konklusjon – om hun vil vurdere om faget skal erstattes med et mer allment og inkluderende livssynsfag som er uavhengig av trosbakgrunn.

Statsråd Kristin Clemet [11:39:59]: I prinsippet kan man jo her tenke seg ulike løsninger for å imøtekomme FN-komiteens uttalelse. Det kan både dreie seg om å

endre faget, endre fritaksordningen og kombinasjoner av dette, prinsipielt sett.

Når jeg likevel trenger litt tid til å vurdere dette, er det fordi ulike løsninger har ulike konsekvenser, og fordi jeg er opptatt av én ting, som jeg tror alle i denne salen er opptatt av, nemlig at vi skal ha en inkluderende skole, der vi møter hverandre med forståelse, respekt og toleranse selv om vi kommer fra ulike kulturer og religioner. Bare de to spørsmålene som er stilt i spørretimen i dag, viser – sannsynligvis – at det er delte meninger om hvordan vi kan få dette til, og litt av min utfordring er jo at vi kan finne løsninger som gjør at det blir minst mulig splid, uro og disharmoni i norsk skole.

Lena Jensen (SV) [11:41:00]: Min utfordring til statsråden blir da: Vil statsråden vurdere den kristne livssynsparagrafen i skolen, og vil hun komme tilbake til Stortinget med et forslag? Og videre: Når vil svaret fra statsråden komme? Hvor lang tid vil det ta å vurdere og ha en gjennomgang av dagens KRL-undervisning?

Statsråd Kristin Clemet [11:41:29]: Det vi nå forholder oss til, er denne uttalelsen fra FNs menneskerettighetskomite. Den er riktignok ikke bindende, men det er tradisjon for at vi følger opp den typen uttalelser. Jeg minner om at det også muligens ligger en sak i Strasbourg, og at saken ville hatt en annen juridisk status dersom den skulle behandles der. Men vi forholder oss nå til denne uttalelsen, og det man der primært er opptatt av, er faget slik det nå fremstår, kombinert med fritaksordningen slik den praktiseres. Og det er derfor jeg sier at løsningene her kan ligge i faget, i fritaksordningen eller i kombinasjoner av dette. Det er primært det vi er opptatt av. Det er en frist på 90 dager, og den skal vi naturligvis forholde oss til. Jeg arbeider ikke saktere enn nødvendig.

S p ø r s m å l 9

Arne Sortevik (FrP) [11:42:38]: Jeg har et spørsmål om det samme, men viser frem et annet syn på saken. Jeg har ikke det utgangspunktet at vi på noen måte trenger å legge oss flate, og da er spørsmålet som følger til utdannings- og forskningsministeren:

«Hvordan vil statsråden sikre at det norske skolefaget kristendoms-, religions- og livssynskunnskap (KRL-faget) videreføres i norsk skole som verdifag for alle elever samtidig som basis i norsk og vestlig tradisjon og kulturarv ivaretas?»

Statsråd Kristin Clemet [11:43:07]: Av naturlige årsaker blir mitt svar til representanten Sortevik ikke så ulikt det forrige svaret.

FNs menneskerettighetskomite konkluderer i sin uttalelse av 8. november 2004 med at ordningen med delvis fritak i KRL-faget er i strid med foreldres frihet til å sørge for sine barns religiøse og moralske oppdragelse, slik det er uttrykt i artikkel 18 i FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter.

Da KRL-faget ble innført som et felles fag ved Reform 97, var intensjonen å skape et allment og inkluderende fag som kunne samle alle elever. Intensjonen var bl.a. at faget skulle bidra til forståelse, respekt og toleranse mellom elever fra ulike kulturer og religioner. Opplæringsloven peker på at faget skal være et ordinært skolefag som normalt skal samle alle elevene, og at undervisningen i faget ikke skal være forkynnende. Det ble samtidig gitt rett til fritak fra de deler av opplæringen som kunne oppleves å innebære en uønsket religiøs deltakelse.

Saken om rett til fullt fritak er behandlet i samtlige norske rettsinstanser, og 22. august 2001 ble staten frifunnet i Høyesterett. På dette grunnlaget er faget videreført i skolen. Uroen om faget førte likevel til en omfattende revisjon av læreplan og fritaksordning i 2002, basert på St. meld. nr. 32 for 2000-2001 og Innst. S. nr. 240 for 2000-2001. Det er mitt inntrykk at det nå er relativt stor ro omkring faget – jeg kunne kanskje legge til: til nå.

Når FNs menneskerettighetskomite nå har kommet med sin uttalelse, vil vi selvsagt følge denne opp innen fristen på 90 dager.

Det er ulike måter å gjøre dette på, og fagets innhold og fritaksordningen må ses i sammenheng. Jeg er på det nåværende tidspunkt ikke beredt til å trekke de endelige konklusjoner om på hvilken måte komiteens uttalelser bør følges opp. Uttalelsen krever en grundig gjennomgang – i tillegg til at aktuelle tiltak og konsekvensene av dem må vurderes nøye. Jeg ønsker derfor å bruke den tid som er nødvendig, før det tas en beslutning.

Arne Sortevik (FrP) [11:44:54]: Takk for svaret.

FN har flere komiteer og flere konvensjoner. I FNs barnekonvensjon, artikkel 29, heter det innledningsvis:

«1. Partene er enige om at barnets utdanning skal ta sikte på:»

og videre i underpunkt c):

«å utvikle respekt for»...«de nasjonale verdier i det land barnet bor».

Er ikke nettopp formuleringen «å utvikle respekt for de nasjonale verdier i det land barnet bor» en understrekning av at KRL er viktig som felles verdifag? Og er ikke denne formuleringen, altså å utvikle respekt for de nasjonale verdier i det land barnet bor, viktig for å utvikle kunnskap, forståelse og respekt hos barn for landets nasjonale verdier? Må ikke det legges inn i vurderingen av om man nå bør videreføre KRL-faget, som man bør etter mitt syn?

Statsråd Kristin Clemet [11:45:52]: Man kan være enig eller uenig med FNs menneskerettighetskomite. Det er vel tradisjon for at komiteen har en viss makt til å definere hvorledes disse konvensjonene skal forstås. Men jeg må kanskje minne om at det ikke er mitt inntrykk at komiteen «anfakter» faget og dets innhold i og for seg, men faget i kombinasjon med fritaksordningen. Komiteen sier vel, satt litt på spissen: Dere kan ha hvilke fag dere vil, men det må ledsages av fritaksordninger som ivaretar denne konvensjonen. Eller motsatt: Man må ha fag som

ikke berører foreldres frihet til å ivareta sine barns religiøse og moralske oppdragelse.

Det er klart at det er et vanskelig felt, og vi trenger litt mer tid til å studere uttalelsen og overveie ulike typer av løsninger, og konsekvensen av ulike typer løsninger. Jeg synes det for meg som utdanningsminister er grunn til å legge vekt på noe som jeg tror er et ganske omforent ønske i denne salen, at vi skal ha en inkluderende skole, hvor man møter hverandre med stor grad av forståelse, og ikke en skole som splittes opp i splid og uro.

Arne Sortevik (FrP) [11:47:05]: Da er det kanskje også viktig å se nettopp på fritaksordningene. Omfattende grad av fritak kan nettopp sørge for det som statsråden gjerne ønsker å unngå. Derfor er oppfølgingsspørsmålet knyttet til hvordan statsråden ser på ordninger med full eller omfattende fritaksmulighet fra et felles verdifag.

I en nasjonal situasjon, som den også vårt land opplever, der mange barn med minoritetsbakgrunn skal søkes integrert i et norsk samfunn gjennom grunnutdanningen, som er en møteplass for integrasjon, vil ikke fritak fra felles verdifag kunne oppfattes som et ønske om at man faktisk ikke ønsker integrering, men det stikk motsatte? Og vil ikke en omfattende fritaksadgang også være en fare for stigmatisering av elevgrupper i skolen?

Statsråd Kristin Clemet [11:47:57]: Jeg vil ikke forhåndskonkludere, men jeg synes at dette er en god anledning, siden det er to spørsmål på rad med to forskjellige innganger og to forskjellige spørsmålsstillere med to forskjellige meninger om hva som kanskje bør være løsningen, til å reflektere over det dilemma at begge løsningene, satt på spissen, kan lede til konsekvenser vi ikke er så glade for. Omfattende fritak kan føre til mye splittelse osv. på den enkelte skole, slik representanten Sortevik var inne på nå. En løsning à la den som ble skissert i det forrige spørsmålet, kan føre til en mye større interesse for å etablere og søke seg til religiøse friskoler, som også er en form for oppsplitting. Det er dilemmaer knyttet til dette, uaktet hva slags religiøs holdning man måtte ha, eller hva man mener om undervisning i religion i skolen. En utdanningsminister er også opptatt av skolesamfunnet og hva vi står igjen med av fellesskap der. Det gjør at jeg synes at dette er litt vanskelig, slik at jeg vil bruke litt mer tid på det.

S p ø r s m å l 1 0

Steinar Bastesen (Kp) [11:49:24]: Jeg har følgende spørsmål til fiskeri- og kystministeren:

«Kystfiskerne langs det ganske land er svært opprørt over at Fiskeridirektoratet foreslår å stenge deler av Lofoten for fiske neste år. Det blir stilt spørsmål ved kvaliteten på den forskningsrapporten som blir lagt til grunn for dette vedtaket.

Vil statsråden ta noe initiativ til at kystfiskerne kan få drive sitt viktigste fiske også til neste år?»

Statsråd Svein Ludvigsen [11:49:58]: Ifølge havforskerne står det dårlig til med bestandene av norsk kysttorsk. Det internasjonale råd for havforskning anbefalte faktisk nullfangst av norsk kysttorsk i 2004. Med bakgrunn i det ble det innført vernetiltak for kysttorsken fra og med 1. mai 2004.

Havforskerne gjentar sine advarsler i år og anbefaler at det i det hele tatt ikke skal fiskes kysttorsk i 2005. Det er et rimelig dramatisk varsel om nødvendigheten av effektive beskyttelsestiltak. Med andre ord: Anbefalingen tilsier at det er behov for fortsatt strenge vernetiltak for kysttorsk i 2005.

Som ansvarlige forvaltere må vi ta disse rådene på alvor. Det er viktig for meg som fiskeri- og kystminister å iverksette reguleringstiltak som gjenoppbygger bestandene av kysttorsk. Samtidig er det nødvendig at reguleringstiltakene gjør det mulig å opprettholde næringsaktivitet langs kysten. Av hensyn til næringsaktørene kan det derfor være nødvendig å bruke mer tid på å gjenoppbygge bestandene enn det forskerne har anbefalt. Det sa jeg i forkant av årets reguleringer. Det har jeg gjentatt i år, og beslutningen som jeg tok for 2004, vil gjenspeile ønsket om å bevare både kysttorsken og hensynet til kystfiskerne.

Det pågår nå en høring om vernetiltak for norsk kysttorsk i 2005. I høringsnotatet som er utarbeidet av Fiskeridirektoratet, foreslås det strengere vernetiltak enn det har vært i år. Høringsfristen er satt til 1. desember 2004.

Jeg finner det naturlig at fiskerne stiller spørsmål ved forskningsresultater som vil kunne medføre forstyrrelser i forhold til et tradisjonelt driftsopplegg. Slik rådene er gitt fra havforskerne, er det imidlertid grunn til å feste lit til at det er behov for et aktivt vern av kysttorsk. Reguleringer som har til hensikt å redusere uttaket av kysttorsk, vil dessverre måtte merkes av kystfiskerne – hvis ikke ville jo ikke reguleringene ha noen som helst effekt. Jeg opplever at de aller fleste ser nødvendigheten av tiltak for å beskytte og gjenoppbygge torsken, men det er knapt noen som vil ta belastningen med det.

Før jeg tar stilling til hvilke vernetiltak som blir iverksatt i 2005, vil jeg gå nøye igjennom de høringsuttalelsene som kommer, og jeg vil lytte til Reguleringsrådets eventuelle råd om vern av norsk kysttorsk. Tiltak for vern av norsk kysttorsk i 2005 tar jeg sikte på å fastsette i forbindelse med torskereguleringene i desember, før jul.

Som sagt: Det er viktig for meg som fiskeri- og kystminister å iverksette vernetiltak som ivaretar hensyn til både kysttorsken og kystfiskerne.

Steinar Bastesen (Kp) [11:52:47]: Jeg takker statsråden for svaret, som for så vidt var som jeg forventet, men jeg har ikke fått svar på spørsmålet om det blir fredning i Lofoten.

Nå har vi stilt spørsmål ved forskningsresultatene. Jeg stiller også spørsmål ved om samarbeidet mellom forskere og fiskere er på det nivået det burde være. Min erfaring med forskere som forsker på hvalen, f.eks., er ikke særlig god. Vi måtte bruke over 100 mill. kr på å forske hvalen tilbake, sier de. Da var den plutselig der. Så min

erfaring med forskerne er som sagt ikke veldig god. Vil fiskeri- og kystministeren ta et initiativ slik at samarbeidet mellom forskerne og fiskerne kan bli bedre, så vi vet hva vi holder på med når det gjelder også kysttorsk?

Statsråd Svein Ludvigsen [11:53:49]: Jeg må si at det er rimelig sterk kost at representanten for Kystpartiet mener at vi ikke vet hva vi driver på med når det gjelder kysttorsken. Hvis Kystpartiet mener at det ikke er tiltak for å verne kysttorsk, setter jeg spørsmålsteget ved om det standpunktet gir bostetting og aktivitet langs kysten. Når forskerne to år på rad anbefaler nullfangst, vil det være uansvarlig hvis vi ikke iverksetter tiltak – det kan det ikke herske tvil om.

Så må vi erkjenne at det vil være en smertefull prosess å gjenoppbygge bestandene. Det har jeg forsøkt å gjøre så lite smertefullt som mulig, gjennom et godt samarbeid med fiskerne om årets reguleringer. Vi har nå et notat ute på høring, og jeg synes det er rimelig at fiskerne skal få lov til å gi uttrykk for sitt syn, før jeg trekker konklusjoner, og før høringsfristen er gått ut.

Det å skyve forskerne foran seg og si at årsaken til dette er at det ikke er nok samarbeid, blir for enkelt, og jeg vil sterkt ta avstand fra de synspunkter som her kommer. Samarbeidet mellom forskerne og fiskerinæringen er godt. Det kan selvfølgelig forbedres ved enhver anledning, men det er et godt samarbeid.

Presidenten: Ønsker Bastesen en kommentar?

Steinar Bastesen (Kp) [11:55:01]: Ja takk, president, jeg ønsker en kommentar.

Jeg stilte et spørsmål til Fiskeridepartementet om hva som skulle gjøres når det gjelder sjøpattedyrene, og fikk som svar at det var registrert i Fiskeridepartementet at det var en debatt i Stortinget. Har ikke fiskeriministeren fått med seg at det er et enstemmig vedtak i Stortinget i forbindelse med sjøpattedyrmeldingen, og gitt beskjed til fiskeri- og kystministeren om dette?

Når så er sagt, må jeg stille spørsmål om fiskeri- og kystministeren tror at sjøpattedyrene spiser potet. De spiser jo fisk. Det er ikke skutt en eneste sel i Lofoten-området, som foreslås fredet – ikke en eneste sel. Den spiser fisk. Sjøpattedyrene har ikke kvote. Hva gjøres fra Fiskeridepartementets side for at det skal bli lønnsomt å høste av kystselbestanden, f.eks.?

Statsråd Svein Ludvigsen [11:56:07]: Det kunne være fristende å ta en stor debatt om sjøpattedyrene. Men dette er en spørretime, hvor jeg i henhold til Stortingets forretningsorden skal svare på de spørsmål som er stilt. Jeg skal gjerne utdype mine synspunkter både på sjøpattedyr og kysttorsk.

Jeg registrerer at representanten Bastesen innser at hans spørsmål og hans synspunkter knyttet til kysttorsk er så dårlig fundert at han har behov for å ta opp en annen problemstilling, nemlig sjøpattedyrene. Men dette er altså helt utenfor det som er temaet. Hvis presidenten

tillater det, skal jeg gjerne ta en debatt om sjøpattedyrene, men det er ikke det Bastesen har spurt om skriftlig.

Presidenten: Da vil presidenten si at vi setter strek der og går videre.

S p ø r s m å l 1 1

Fra representanten Bjarne Håkon Hanssen til helse- og omsorgsministeren:

«Gjennom media hevdes det at det foreligger planer om å slå sammen oslosykehusene, og at det i den forbindelse vurderes å endre inndelingen av helseregionene.

Vil slike vesentlige endringer bli lagt fram for Stortinget før beslutning tas?»

S p ø r s m å l 1 2

Fra representanten Rolf Terje Klungland til helse- og omsorgsministeren:

«På et møte jeg deltok i sammen med tillitsvalgte innen Helse Sør den 15. november i år, kom det fram at de tillitsvalgte var alvorlig bekymret over økonomien innen sykehussektoren. De mente det ikke var samsvar mellom Regjeringens verbale målsettinger og bevilgningene som ble foretatt i budsjettet for 2005.

Hva er statsrådets vurdering i forhold til dette, og da spesielt i forhold til lokal- og nærsykehus?»

Presidenten: Disse spørsmålene er utsatt.

S p ø r s m å l 1 3

Per Roar Bredvold (FrP) [11:57:16]: Jeg ønsker å stille følgende spørsmål til forsvarsministeren:

«I forbindelse med salget av Haslemoen militærleir kan det se ut som om man har to forskjellige priser på tilhørende skog. Opplysningsvesenets fond kan få kjøpe den for 28 mill. kr, men hvis ikke de kjøper, kan prisen bli drøye 10 mill. kr høyere.

Synes statsråden det er riktig å forskjellsbehandle potensielle kjøpere på denne måten, og vil hun gjøre noe for å få lik pris?»

Statsråd Kristin Krohn Devold [11:57:36]: Forsvarsbygg sendte i mai i år ut brev om statlig avklaring av Haslemoen leir med tilhørende skogsarealer. I løpet av denne avklaringsperioden har Miljøverndepartementet tilkjennegitt interesse for skogen for mulig bruk i en makeskifteavtale med Opplysningsvesenets fond. Forsvarsbygg forholder seg selvfølgelig i denne prosessen kun til Miljøverndepartementet og Direktoratet for naturforvaltning.

Forsvarsbygg har hatt en tett og god dialog med miljøvernmyndighetene vedrørende en mulig overtakelse av skogen på Haslemoen. Basert på to ulike takster, på henholdsvis 26 mill. kr og 38 mill. kr, har partene kommet til enighet om å legge til grunn en verdi på skogen på 28 mill. kr.

Som kjent foreslås det i forsvarsbudsjettet for neste år å endre prosedyrene for avhending av forsvarseiendommer noe, bl.a. for å kunne komme kommuner og fylkeskommuner i møte gjennom forkjøpsrett i de tilfeller hvor det ikke melder seg statlige interessenter i forbindelse med den statlige avklaringen.

På Haslemoen vil taksten på 28 mill. kr også ligge til grunn ved en eventuell overføring av skogen til kommunen eller fylkeskommunen, med mindre skogen planlegges brukt til andre formål enn friluftsliv og ordinær skogsdrift.

Hvis ingen trer inn og benytter sin forkjøpsrett i de statlige eller kommunale/fylkeskommunale avklaringsrundene, vil skogen selges på det åpne marked, eventuelt sammen med resten av leiren. Salget vil i så fall skje etter åpen konkurranse, og da er det markedet som vil fastsette prisen. Jeg vil samtidig bemerke at hvis skogen eventuelt selges sammen med resten av leiren, er det ikke gitt at det er mulig å skille ut den eksakte kjøpesummen for skogen alene.

Forsvarsbygg har her fulgt normale prosedyrer, ved å innhente takst som vil bli benyttet ved en eventuell bruk av statlig eller kommunal/fylkeskommunal forkjøpsrett.

Hvem en mulig framtidig kjøper som f.eks. miljøvernmyndighetene, kommunen eller fylkeskommunen velger å inngå samarbeid med etter å ha kjøpt skogen fra Forsvaret, er opp til den aktuelle kjøper, forutsatt at de forholder seg til eventuelle klausuler om framtidig bruk og eventuelt videresalg.

Per Roar Bredvold (FrP) [11:59:56]: Jeg takker statsråden for et godt og utfyllende svar. Jeg går ut fra at statsråden skjønner at det er enkelte som reagerer når noen kan få kjøpt en skogeiendom og få ca. 30 pst. i rabatt i forhold til den øverste taksten. Der ligger egentlig spørsmålet mitt. Men jeg ser at statsråden sier at hvis det ikke blir noe salg nå og det blir f.eks. kommunen som kjøper, kan den også få kjøpe for 28 mill. kr, det samme som Opplysningsvesenets Fond. Det er jeg veldig fornøyd med, slik at den uklarheten blir borte. Men så står det: «med mindre skogen planlegges brukt til andre formål enn friluftsliv og ordinær skogsdrift».

Det vil si at da skal de betale en annen pris, men hvis de hadde drevet med vanlig skogsdrift, er det 28 mill. kr. Men nå vet vi jo at den kommunen, Våler, har ønske om å utvikle Haslemoen til en næringspark, og da kan store deler av skogen kanskje bli brukt til annen drift enn akkurat skogsdrift.

Statsråd Kristin Krohn Devold [12:01:04]: Jeg vil først si at jeg synes at det er hyggelig at vi her har fått oppklart en eventuell misforståelse knyttet til to forskjellige takster. Det er riktig at det ble holdt to takster, men man har altså blitt enige om å lage et slags gjennomsnitt av dem, slik at det nå er én takst, og den er på 28 mill. kr, og at også kommunen selvfølgelig får det som grunnlag for å kjøpe.

Til den andre bemerkningen til spørderen: Det er selvfølgelig slik at enhver takst reflekterer den reguleringen som gjelder på tomta. En tomt regulert til boligformål, f.eks. vil ha en langt høyere takst enn en tomt regulert til fritidsformål, og det var i den sammenheng jeg kom med den bemerkningen jeg gjorde, knyttet til taksten linket opp mot framtidig bruk. Samtidig vil jeg gjerne benytte denne anledningen til å si at jeg håper at man her kan ha en dialog mellom både miljøvernmyndighetene og de lokale interessene, slik at man kan komme fram til mest mulig enighet med hensyn til hvem som i framtiden overtar tomten.

Per Roar Bredvold (FrP) [12:02:15]: Jeg takker nok en gang for svaret. Det jeg tenker på, og som Våler kommune tenker på, er bl.a. å bruke noe – jeg understreker noe – av skogen i forbindelse med næring relatert til bil, og jeg er litt redd for at det kan være med på å øke prisen på 28 mill. kr, som vi nå snakker om, for det ville vært urettferdig, synes jeg.

En annen ting som det snakkes mye om, selvfølgelig, er å få forgang i denne saken, slik at dette skjer rimelig raskt, uansett hvem som får kjøpt. Da kan de som har planer, få utvikle dem, og de som ikke får lov til å være med, for å si det slik, får finne seg et annet prosjekt å tenke på. Jeg håper på en forholdsvis rask avklaring på denne saken, som betyr mye for dem som er interessert i å kjøpe, og ikke minst for kommunen og nabokommuner når det gjelder næring og sysselsetting.

Statsråd Kristin Krohn Devold [12:03:09]: Jeg vil bare legge til at her har jeg akkurat det samme hastverk som spørderen. Forsvaret trenger penger for solgte eiendommer for å kunne investere i ting vi trenger mer, nytt utstyr osv., og det som er gledelig i dette tilfellet, er faktisk at det er flere interessenter. Slik sett er vi alle tjent med en rask avklaring. Derfor har Forsvarsbygg overfor Forsvarsdepartementet bekreftet at man tar sikte på avsluttende budrunde like over nyttår, og det bør være i alles interesse å kunne konkludere så raskt som mulig da.

S p ø r s m å l 1 4

Fra representanten Trine Skei Grande til olje- og energiministeren:

«Ifølge Direktoratet for naturforvaltning har viktige forutsetninger i forbindelse med konsesjonsbehandlingen av Mossavassdraget i Nord-Trøndelag vist seg å være uriktige. Reguleringen har medført langt mer alvorlige skader på fiskebestanden enn det konsesjonsstyresmaktene la til grunn. Kompensasjonsgodtgjørelsen har ikke vært tilstrekkelig for å opprettholde laksebestanden, som nå er utrydningstruet. Ser statsråden for seg at konsesjonsvilkårene kan endres for å redde laksestammen i Mossavassdraget?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsatt.

Vi går så tilbake til spørsmål 3.

S p ø r s m å l 3

Presidenten: Dette spørsmålet, som er fra representanten Thore A. Nistad til landbruks- og matministeren, er overført til miljøvernministeren som rette vedkommende.

Thore A. Nistad (FrP)[12:04:05]: Jeg hadde opprinnelig tenkt at spørsmålet skulle gå til landsbruks- og matministeren. Så fikk jeg beskjed om at det var fiskeriministeren som skulle svare, og nå kommer altså en tredje minister inn i bildet, nemlig miljøvernministeren. Spørsmålet er følgende:

«Valdres Rakfisk har blitt en suksess, og produsentene selger unna all produksjon. Produsentene er nå nødt til å importere store kvanta oppdrettsfisk fra utlandet pga. at fylkesmannen har satt stopp for en utvidelse av produksjonsvolumet. Fylkesmannens miljøavdeling sier at produsentene ikke engang trenger å søke; de vil få nei til tross for at anleggene ligger på land og produsentene har investert millioner i rensing.

Vil statsråden se på gjeldende praksis og gjøre noe med denne saken?»

Statsråd Knut Arild Hareide [12:04:50]: Eg har lyst til å skryta av rakefiskmiljøet i Valdres. Valdres er ein av dei få stadene i Noreg som med utgangspunkt i eit matprodukt er i ferd med å etablera ei merkevare og ein identitet på høgd med stolte franske matregionar. Rakefiskten skaper stor entusiasme i bygda, og ringverknadene av produksjonen finn me både i reiselivsnæringa, handelsstanden og blant andre matprodusentar – dei som står for alt som hører til eit godt rakefiskmåltid.

Ei gruppe produsentar har søkt om at rakefiskten i Valdres kjem inn under den offentlege merkeordninga «Beskyttede betegnelser». Denne ordninga skal medverka til auka regional næringsutvikling, og Regjeringa har stor tru på at ho skal motivera til ytterlegare verdiskaping og økonomisk vekst også i Valdres.

Oppdrett av fisk er samstundes ei monaleg kjelde til utslepp av næringssalt til Begnavassdraget. Forureininga kjem hovudsakleg i perioden juni–september, dvs. i den mest kritiske perioden på året, der vassføringa er lita og temperaturen er høg. I juli og august er fiskeoppdrett den dominerande kjelda til utslepp av næringssalt.

Strondafjorden, som er den største og mest utsette innsjøen i forhold til fiskeoppdrett, er ein middels næringsrik innsjø. Han er sårbar for tilførsle av næringssalt, særleg om sommaren. Fleire gonger, seinast sist sommar, har det vore oppblomstring av algar i Strondafjorden.

Det har i fleire år vore gjort ein stor innsats for å redusera utslepp frå kommunale kloakkanlegg, landbruk, industri og bygningar som ligg spreidde i denne regionen. Store summar er investerte i tekniske anlegg. Ein mogleg auka produksjon av fisk må derfor skje ved at reinsinga blir betra, slik at utsleppa ikkje aukar.

Fylkesmannen i Oppland er – og har vore – interessert i dialog med fiskeoppdrettsnæringa i Valdres. Ein del av denne dialogen vil vera å delta i dei fora der det er ønskeleg. Samstundes skal fylkesmannen som forureinings-

myndigheit setja rammer for kor store utslepp som kan tolast. I denne rolla vil fylkesmannen sjølvsgt også handsama nye søknader om utsleppsløyve frå fiskeoppdrett dersom prosjektet kan medverka til at dei totale tilførslene av forureining i vassdraget blir haldne konstante, eller helst går ned. Hovudansvaret for å finna teknisk og økonomisk forsvarlege løysingar ligg likevel hos næringa sjølv, og eg håper dei vil lukkast med dette.

Thore A. Nistad (FrP) [12:07:27]: Det er jo fint at alle statsråder reiser rundt og skryter av hvor bra produksjonen er i Valdres. Vi har en landbruksminister som reiser land og strand rundt og prediker hvor fint det er med muligheten for lokal matproduksjon. Men når et distrikt som Valdres da finner et slikt nisjeprodukt, gjør byråkrattene alt mulig for å legge kjelker i veien for dem som prøver å drive en ny næring, i stedet for å prøve å hjelpe dem.

I dag er det blitt slik at vi importerer fisk fra Danmark til rakefiskproduksjon i Valdres, og i norske butikker ser vi haugevis med fin fjellørret fra Chile. Men norske produsenter får altså nei. Statsråden var heller ikke så veldig klar i sitt ja, så det er vel fortsatt et nei, i og med at miljøavdelingen i fylket sier det.

Ser ikke statsråden det store potensialet i denne produksjonen – andre land har fått det til?

Statsråd Knut Arild Hareide [12:08:32]: Eg er som representanten Nistad heilt einig i at det her er eit potensial. Og eg begynte mitt svar nettopp med å gi honnør til det arbeidet som blir gjort i Valdres, der ein har nytta moglegheita til å utvikla eit nisjeprodukt som har slått veldig godt an.

Eg er oppteken av at produksjonen skal kunna vidareførast, men eg er også oppteken av at vi skal gjera det ut frå ei forsvarleg miljømessig ramme. Det er nettopp det eg må leggja til grunn, at eg ikkje ønskjer ei utviding av produksjonen dersom det går ut over miljøet. Og det er ei utfordring i dette området. Me veit at det har vore ei oppblomstring av algar, som eg kom inn på i mitt svar.

Me skal sjølvsgt sjå på denne saka, men omsynet til miljøet må liggja til grunn i Valdres som alle andre stader i landet der me ber om løyve for utslepp. Det er viktig at me er med på å støtta opp om dette arbeidet, men den miljømessige grunngevinga, å ta vare på miljøet, skal sjølvsgt liggja til grunn her som alle andre stader.

Thore A. Nistad (FrP) [12:09:49]: Jeg er glad for at statsråden vil se på saken, og jeg håper det blir noe annet enn å se på den.

Produsentene i Valdres har gang på gang møtt veggen. De hadde først produksjonen nede i Strondafjorden, som statsråden påpekte, så flyttet de anleggene på land, så puttet de inn millioner av kroner i de strengeste rensereglene som finnes, og enda kommer fylkesmannens miljøavdeling og sier nei, nei og nei! Hvor langt skal man egentlig gå når det gjelder denne rensingen, når alle instanser har brukt så mye og de strengeste reglene finnes i Norge? Er hensikten at det ikke skal produseres fisk i

Innlands-Norge, men bare langs kysten? Ser man ikke det potensialet som ligger der?

Statsråd Knut Arild Hareide [12:10:38]: Det som representanten Nistad tek opp, og som eg vil kommentera, er at det er dei totale utsleppa som er det viktige for dette området. Og som det òg blei sagt, har vi hatt algeoppblomstring i området.

Eg er glad for at det er gjort eit betydeleg arbeid i forhold til reinsinga, men det er dei totale utsleppa som er viktige for nærmiljøet. Ein er òg kjend med at det har vore utslepp frå kloakkanlegg. Det er altså totalsituasjonen som må leggjast til grunn.

Eg har bede fylkesmannen i Oppland om å ha ein dialog med fiskeoppdrettsnæringa. Det er eg sikker på vil bli gjort, men eg har vore oppteken av at det er den totale miljøsituasjonen som må liggja til grunn for den avgjerda som miljøvernavingdelinga i Oppland skal gjera.

S p ø r s m å l 15

Øyvind Korsberg (FrP) [12:11:44]: Jeg har følgende spørsmål til miljøvernministeren:

«I oppslag på NRK tekst-TV 18. november i år kommer det fram at fylkesmannen i Troms nok en gang nekter filmselskapet Freeride å fly med helikopter i Lyngsalpene. Selskapet har ønske om å lage en dokumentar om ekstremспорт. Samtidig har filmskaperne bak «Populærmusikk fra Vittula» fått lov til å filme i det samme området.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at det blir likebehandling, slik at dokumentarfilmen kan lages?»

Statsråd Knut Arild Hareide [12:12:19]: Lyngsalpan landskapsvernområde blei verna som landskapsområde 20. februar 2004. Motorferdsel er generelt forbode i landskapsvernområdet. Det gjeld òg lågflying under 300 meter, men fylkesmannen kan gi dispensasjon når formålet krev det, for vitskaplege undersøkingar og arbeid av vesentleg samfunnsmessig verdi eller i andre særlege tilfelle der det ikkje strir mot formålet med vernet.

16. mars 2004 gav fylkesmannen i Troms dispensasjon for helikoptertransport i samband med innspelina av filmen «Populærmusikk fra Vittula». Søknaden gjaldt ein times helikoptertrafikk og to landingar i utkanten av landskapsvernområdet på konkret oppgitt stad, ca. 500 moh. ved foten av Kvasstind. Personell og utstyr blei frakta inn på godkjend scooterløype. Innspelina var avgrensa til ein dag med bestemt dato.

Fylkesmannen kjende ikkje til miljøverdiar i området som kunne ta skade av denne aktiviteten i den grad at det strir mot formålet med vernet, og fann derfor å kunne gi dispensasjon.

Søknaden frå Freeride blei fremma på vegner av filmselskapet Matchstick Productions, som produserer ein årleg 70 minuttars spelefilm i dokumentar/adventureformat som tek føre seg livsstil og sport. Det blei søkt om løyve til 35 landingar og 12 flytimar med helikopter in-

nanfor ein periode frå 10. mars 2004 til 20. april 2005. Søknaden gjaldt landing på høgalpine fjelltoppar over 900 meters høgd, men med eventuell lågflying under 300 meter under filminga.

Fylkesmannen si vurdering var at dette ikkje er eit særleg tilfelle. Det har vore fremma liknande søknader frå Freeride dei siste åra. Det blei lagt vekt på at godkjenning av søknaden vil skapa presens og opna for ein aktivitet som gir ei ueheldig utvikling i landskapsvernområdet. Dette dreier seg om heliskiing, dvs. transport med helikopter av ekstremспортutøvarar som blir filma medan dei kjører ned.

Etter fylkesmannen si vurdering vil det stri mot verneformålet å tillata omfattande aktivitetar over ein lang periode, over eit stort område og i sentrale delar av landskapsvernområdet for noko som er generelt forbode. I vurderinga er det lagt spesiell vekt på at formålet med landskapsvernet også er å gi allmenta høve til naturoppleving gjennom utøving av tradisjonelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Det aktuelle området blir mykje brukt til både vinterklatring og tradisjonelle skiturar.

Som denne utgreiinga viser, er det ikkje grunnlag for å seia at dei nemnde søknadene representerer like tilfelle. Eg har derfor ikkje nokon merknad til den vurderinga som fylkesmannen i Troms har gjort i denne saka.

Øyvind Korsberg (FrP) [12:15:12]: Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg må si at jeg er fullstendig uenig med statsråden. Når man kan si at det å lage en sak på at «Populærmusikk fra Vittula» skal ha samfunnsmessig betydning, mens det å lage en film om ekstremспорт, som er en glimrende mulighet for å markedsføre Norge – og for så vidt Nord-Norge spesielt – som turistland, ikke har samfunnsmessig betydning, skjønner jeg ikke argumentasjonen fra fylkesmannen og miljøvernministeren i denne saken.

Dette er også en fullstendig overkjørsel av lokaldemokratiet, og det er faktisk kanskje det verste. For i forarbeidet til vernevedtaket er det lagt til grunn at kommunene skal kunne få ansvar for den daglige forvaltningen av vernebestemmelsene. Jeg må bare vise til at ordførerne i Lyngen, Storfjord, Balsfjord og Tromsø i vår var sterkt uenige i det avslaget man den gangen fikk. Hva vil statsråden gjøre for å sikre at lokaldemokratiet får større innflytelse på bruk av de lokale naturområdene?

Statsråd Knut Arild Hareide [12:16:18]: Det er viktig å ha klare føringar for kva som gjeld i den vurderinga som fylkesmannen her har gjort. Det har vore to saker, og dei har klart ei ulik vektlegging i forhold til både omfanget og måten ein ønskte å gjennomføra helikopterkjøringa på. I det eine tilfellet var det ein times tur. Det var søkt om to landingar i utkanten av landskapsvernområdet. I det andre tilfellet var det søkt om løyve til 35 landingar og til 12 flytimar med helikopter innanfor ein periode. Det var altså det store omfanget som var forskjellig.

I det første tilfellet blei det vurdert slik at ein ikkje kjende til miljøverdiar i området som kunne ta skade av den aktiviteten, ikkje ut frå ei vurdering av formålet, men ut frå eventuelt skadeomfang av ei slik køyring. Det var ikkje ei vurdering av dei to ulike prosjekta sine samfunnsmessige verdiar. I det eine tilfellet kunne ein derfor ikkje gi løyve.

Øyvind Korsberg (FrP) [12:17:29]: Da takker jeg statsråden for svaret.

Begrunnelsen er altså det store omfanget av flygingene. Da er det jo fristende å spørre statsråden: Hvor går grensen? Eller er det mer trynefaktoren som er avgjørende i denne saken? Det er jo en helt merkelig begrunnelse at man har et generelt forbud, men så skal man åpne opp litt ut fra omfanget av flygingene. Det synes jeg høres ganske merkelig ut, spesielt når man også bruker som argumentasjon at dette skjedde i utkanten av et verneområde.

Vi hadde en lignende sak i Sogn og Fjordane når det gjaldt helikopterflyging til Kaldakari, som også var helt i utkanten av verneområdet, og da fikk man avslag. Man har altså ikke samme praksis landet over når det gjelder flyging i verneområdene.

Men jeg vil konkret høre med statsråden: Hvor går grensen? Hvor mange flyginger tillater man, og hvor mange landinger tillater man?

Statsråd Knut Arild Hareide [12:18:27]: Eg synest det er viktig å få fram at det er eit generelt forbod mot heliskiing innanfor verneområda. Det som ligg til grunn, er eit eventuelt skadeomfang, derfor er omfanget av veldig stor betydning. Det er klart at det har betydning om det er ein eller to landingar som ikkje er med på å skapa presens, eller om ein skal leggja opp til ein aktivitet som heliskiing, og som dermed ikkje vil vera i tråd med det forbodet som vi har. Så det er jo klart at omfanget har veldig stor betydning.

Det vi legg til grunn, er eine og åleine at vi ønskjer å ha ei god miljømessig utvikling av verneområda, og da har omfanget sjølvsagt betydning. Forbodet mot heliskiing som blei vedteke i 1988, ønskjer eg skal stå fast. Eg ønskjer ikkje at vi skal laga noko unntak som opnar for at det forbodet ikkje står fast. Den eine søknaden opnar for det, og det ønskjer eg ikkje.

S p ø r s m å l 1 6

Audun Bjørlo Lysbakken (SV) [12:19:51]: «95 pst. av alle kasserte mobiltelefoner blir kastet rett i søppelet. Telefonene inneholder en rekke miljøskadelige stoffer. Bare i 2003 ble det solgt 1,6 millioner mobiltelefoner i Norge. Naturvernforbundet har tidligere foreslått en panteordning for å stimulere til innlevering av kasserte mobiltelefoner. Nylig gav Konkurransetilsynet sin støtte til denne ideen.

Vil statsråden vurdere å innføre en slik panteordning?»

Statsråd Knut Arild Hareide [12:20:22]: Mobiltelefonar og andre elektriske og elektroniske småapparat inneheld miljøgifter som kan vera til skade for både menneske og natur. Eg er derfor oppteken av at så mykje som mogleg av avfallet frå slike produkt blir samla inn og forsvarleg behandla. Regjeringa har i avfallspolitikken lagt opp til ei ordning der næringslivet sjølv finn fram til dei mest optimale løysingane for å samla inn dette avfallet.

På denne bakgrunnen har Miljøverndepartementet inngått avtale med produsentar og importørar av elektriske og elektroniske produkt der bransjen har forplikta seg til å samla inn minst 80 pst. av avfallet frå produkta sine. I tillegg var vi det første landet i verda som innførte eit regelverk der produsentar og importørar blir pålagde å samla inn avfallet frå dei produkta dei bringar ut på marknaden, gjennom forskrift om elektrisk og elektronisk avfall. På grunn av desse tiltaka har vi i Noreg i dag minst 80 pst. returandel for elektriske og elektroniske produkt sett under eitt, eit tal ikkje noko anna land kan visa til.

Det er likevel rett at returandelen for småapparat som mobiltelefonar ligg lågare enn dette. Elektronikkretur AS, eit returselskap som samlar inn kasserte elektronikkprodukt på vegner av elektronikkbransjen, har rapportert at returandelen for småapparat låg kring 30 pst. i 2003. Vi har derfor ei utfordring i å auka innsamlinga av slike produkt. Eg vil visa til at returselskapa fokuserer sterkt på innsamlinga av desse apparata og jobbar kontinuerleg for å betra innsamlingsgraden. Blant verkemidla er meir informasjon om innsamlingssystema og eigne tiltak retta mot småapparat. Særleg blir det jobba med opplæring av barn og unge, som er hyppige brukarar av mobiltelefonar og andre små elektriske og elektroniske apparat. Dette arbeidet har vist resultat. Elektronikkretur AS har rapportert at innsamlingsgraden er stigande, slik at tala for 2004 vil bli høgare enn for 2003.

Som sagt legg avfallspolitikken opp til at bransjen sjølv finn fram til løysingar som han meiner vil gi høgast innsamlingsgrad. Produsentane kan gjennom returselskapa sjølve vurdere å innføre ei panteordning for å oppfylle si plikt om returandel i avtale med Miljøverndepartementet. Statens forureiningstilsyn har nyleg utarbeidd eit forslag til ny forskrift om elektrisk og elektronisk avfall som ytterlegare legg til rette for at produsentane kan etablere panteordningar dersom dei sjølve ønskjer det.

Eg føreset at elektronikkbransjen følgjer opp dei pliktene dei har etter forskrifta og avtalen med Miljøverndepartementet, slik at det framleis blir retta fokus mot å auka returandelen for småapparat. Styresmaktene følgjer situasjonen nøye, m.a. gjennom årlege rapportar frå bransjen.

Audun Bjørlo Lysbakken (SV) [12:23:14]: Jeg takker for svaret. Spørsmålet var for så vidt ikke hva bransjen kan ventes å gjøre, men hva statsråden vil gjøre med problemstillingen. Som statsråden selv peker på, er tallene for retur av småapparater, særlig mobiltelefoner, veldig dårlige. Vi vet at dette representerer et ikke ubetyde-

lig miljøproblem, som kan bli større etter hvert som mobiltelefoner skiftes ut med stadig større hyppighet.

Og da er spørsmålet hvorfor statsråden skal vente på at bransjen selv eventuelt innfører tilfredsstillende panteordninger, og hvorfor statsråden ikke kan ta initiativ overfor bransjen. Nå er det ikke sånn at dette nødvendigvis må skje i offentlig regi, det kan godt skje i regi av bransjen selv. Men det er åpenbart at statsråden og departementet her har et politisk ansvar for å få fortgang i en slik prosess. Jeg kunne godt tenke meg å høre om statsråden vil ta initiativ til at det kan skje.

Statsråd Knut Arild Hareide [12:24:12]: Me har allereie i dag eit verkemiddel for innsamling av elektriske artiklar. Men som representanten Bjørlo Lysbakken tek fram, har vi ei utfordring når det gjeld dei små artiklane. Der er innsamlingsgraden for låg. Eg vil derfor ta kontakt med bransjen for å sjå på det, men eg vil ikkje lova ei eiga returordning, fordi vi har eit apparat i dag som eg synest fungerer godt: Der me kjøper artiklar, kan me òg levera dei inn. Det meiner eg bør vera den ordninga som vi styrkjer og fører vidare innanfor dette området. Det er faktisk ei informasjonsutfordring til dei mange som bruker mobiltelefonar, at telefonane ikkje blir liggjande i skuffene, men at me blir flinke til å levera dei inn. Det finst gode returmoglegheiter i dag. Me må fokusera i høve til det. Der vil eg ta kontakt med bransjen for å betra det resultatet som allereie er betra for 2004, for eg ønskjer òg, på linje med Bjørlo Lysbakken, at me kan få enda betre resultat i framtida.

Audun Bjørlo Lysbakken (SV) [12:25:16]: Jeg takker igjen for svaret. Jeg synes det er positivt at statsråden vil ta opp dette.

Et av de vesentlige problemene her er at selv om returordningen finnes, er den ikke nødvendigvis kjent blant

folk. Det viser litt av betydningen av å få koordinert dette. En slik koordineringsjobb kan sannsynligvis myndighetene gjøre enda bedre enn det bransjen selv vil være i stand til. I hvert fall bør myndighetene ta ansvar for å få en slik koordinering i gang.

Jeg forventer ikke at statsråden her over bordet skal si ja til å gå inn for en panteordning, men jeg kunne veldig godt tenke meg å få høre fra statsråden at han vil love å ta den vurderingen med seg, og at den vil være en del av de vurderingene som statsråden gjør når han kaller inn bransjen til samtaler om denne problematikken.

Statsråd Knut Arild Hareide [12:26:16]: Det eg er oppteken av, er at me sikrar dei beste resultatata her, og eg vil vurdera dei verkemidla som er naudsynte for å betra resultatata. Me ser at på dette området har det vore ein god dialog med bransjen. Når det gjeld dei avtalane me har inngått, er 80 pst. relativt høgt. Det er få land i verda som kan visa til betre resultat. Noreg skal vera eit land som ligg framme i høve til dette. Som eg sa, vil eg ta ein vidare dialog med bransjen for å få til betre resultat. Panteordning er ikkje, slik eg vurderer det no, den løysinga som eg vil prioritera, men det vil sjølvstakt vera med i mine endelege vurderingar. Eg vil gjera dei vurderingane som skal til for å få til den beste ordninga, slik at me får inn mest mogleg av dette avfallet. Men eg må vera så ærleg å seia at det ikkje er ei panteordning som ser ut til å bli den løysinga me hamnar på.

Presidenten: Dermed er sak nr. 1 ferdigbehandlet.

S a k n r . 2

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 12.30.
